† Cu Dumnezeu înainte!

MIŞCAREA

Apare bilunar
8 pagini–300 lei

Publicaţie a Noii Generaţii
Editor: Mişcarea Pentru România

Anul IV, Nr. 4 (44)
15-28 februarie 1995

P224062

DIN SUMAR:

- «Profeţiile» unui mason - D. A. Lăzărescu — Pag. 3
- Personalitatea preotului în structurile militare — Pag. 4
- Atacuri împotriva MPR la Târgu Mureş — Pag. 5
- «Întâlnirea cu Traian Băileanu a fost hotărâtoare» Convorbire cu dl Leon ŢOPA — Pag. 8

La mulţi ani Întâi Stătătorului Bisericii Ortodoxe Române!

„Mişcarea" reflectă în paginile sale preocupările şi frământările Noii Generaţii, contribuind la dezvoltarea curentului de gândire şi acţiune declanşat de tineretul român prin mişcările din 1989-1990.

Pe plan spiritual-religios, „Mişcarea" este o publicaţie ***creştină ortodoxă,*** *aşezată sub autoritatea duhovnicească a Bisericii Ortodoxe Române.*

Ca orientare culturală, „Mişcarea" urmează linia ***naţională,*** *reprezentată în istoria culturii şi publicisticii româneşti de personalităţi exemplare ca Mihai Eminescu, Nicolae Bălcescu, Nicolae Iorga, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Petre Ţuţea.*

Din punct de vedere politic, „Mişcarea" promovează doctrina ***naţional-democrată,*** *aşa cum este formulată în documentele programatice ale Mişcării Pentru România.*

POLITICĂ ŞI RELIGIE (2)

IV. Instituţiile social-politice creştine

1.Omul nu poate trăi izolat de semenii săi. Din cauze care decurg din însăşi voinţa Creatorului, oamenii trăiesc în cadrul comunităţilor (de sânge, etnice, religioase, profesionale etc.) Dintre acestea se detaşează ca forme fundamentale de organizare (fiind în acelaşi timp şi surse esenţiale de identitate pentru orice individ uman) **familia, neamul** (comunitatea etnică) şi **Biserica** (comunitatea religioasă).

Dumnezeu a dat oamenilor deplina libertate de a-şi organiza viaţa în această lume, potrivit propriei lor voinţe şi capacităţi. Această libertate a făcut posibilă diversitatea formelor şi metodelor de organizare apărute de-a lungul timpului. Oamenii şi-au rânduit viaţa lor comunitară, construind **instituţii specializate** guvernate de principii, norme şi legi specifice.

Cea mai înaltă formă de organizare pe care a cunoscut-o omenirea în întreaga ei istorie este, fără îndoială, Biserica – singura instituţie care ordonează şi reglementează relaţiile interumane şi ale comunităţilor naţionale cu Dumnezeu, în funcţie nu de voinţa, inteligenţa sau intuiţia oamenilor ci urmând voinţa Mântuitorului – întemeietorul şi conducătorul Bisericii.

2.Dacă rânduiala şi conţinutul vieţii religioase sunt şi rămân exclusiv sub autoritatea şi competenţa Bisericii, nu trebuie în nici un caz neglijate ori minimalizate restul instituţiilor şi formelor de organizare, mai cu seamă cele cu funcţii social-politice.

Comunităţile etnice au constituit **state naţionale,** forme globale de organizare social-politică, cuprinzând un masiv agrenaj reţelar de instituţii complexe (militare, juridice, educaţionale economice, financiare etc.).

Statele – oricare ar fi acestea – sunt structurate potrivit voinţei unor **grupări conducătoare** care, utilizând diferite mecanisme de exercitare a puterii, formulează legile şi decid asupra componenţei aparatului administrativ împuternicit să aplice aceste legi.

Grupările conducătoare („elitele") se organizează şi se prezintă public ca **formaţiuni** („partide") **politice.** Nu mai este cazul să insistăm asupra rolului covârşitor pe care-l joacă aceste instituţii politice în viaţa unei comunităţi naţionale. Ne vom mărgini să subliniem că de modul în care formaţiunile politice sunt articulate şi evoluează depinde în mare măsură funcţionarea întregului ansamblu instituţional al comunităţilor naţionale.

3.După cum am mai precizat, organizaţiile social-politice nu au şi nu pot avea competenţe religioase. Dar aceasta nu înseamnă că ele pot fi pe deplin înţelese şi analizate fără a fi luate în consideraţie *implicaţiile* (pozitive sau negative) care decurg din activitatea lor asupra vieţii religioase a societăţii respective.

Dacă alăturăm unei organizaţii oarecare (ne referim, desigur, la organizaţiile *exterioare* structurii Bisericii) şi cu atât mai mult unei organizaţii social-politice calificativul de „creştină", nu o putem face decât pentru a scoate în evidenţă concepţia generală despre lume susţinută de respectiva organizaţie sau formulând, din perspectivă creştină, o apreciere pozitivă cu privire la rolul jucat de aceasta în viaţa comunităţii naţionale.

Este evident că în ambele situaţii termenul „creştin" trebuie utilizat cu îngăduinţă, şi numai în sensul arătat mai sus, fără a uita nici o clipă că singura organizaţie creştină în mod absolut este Biserica.

4. În general vorbind, posibilul atribut *religios* al unei organizaţii social-politice nu poate proveni decât prin raportarea acesteia la tradiţiile şi valorile reprezentative ale comunităţii naţionale în sânul căreia respectiva organizaţie ia naştere în mod natural.

Deci, o organizaţie tradiţională, organic naţională (adică „naţionalistă", în înţelesul corect al termenului) va fi, în România, *creştină ortodoxă* (după cum organizaţiile similare care apar în ţări ca în Italia sau Spania sunt în mod necesar *catolice*, în Ţările Arabe – *musulmane*, în Israel – *mozaice etc.).*

O instituţie extrareligioasă nu va putea lua în discuţie, adecvat, legitimitatea raportării unor organizaţii la un fundament religios decât invocând tradiţiile şi valorile reprezentative ale comunităţii etnice respective. (Asemenea aprecieri pot fi făcute, eventual, numai de acele instituţii religioase reprezentative pentru comunitatea etnică în cauză.)

În concluzie, trebuie reţinut că fundamentul religios al unei organizaţii social-politice (în sensul prezentat mai sus) nu poate fi supus schimbărilor prin mecanismele organizaţiei respective şi nici nu poate fi luat în discuţie, contestat sau combătut prin mecanisme sau „argumente" religioase.

Singura sursă de legitimitate şi adecvare la realitate a fundamentelor doctrinare şi directoare ale unei organizaţii social-politice rămâne raportarea corectă la **tradiţia** comunităţii naţionale respective – în cazul nostru la tradiţia comunităţii româneşti.

Marian MUNTEANU

(Va urma)

Anul IV Nr. 4 (44)
16-28 Februarie 1995

CRONICA EVENIMENTELOR POLITICE

„Simpozionul" de la Atlanta: dezintegrarea ca preţ al „integrării"?

În numărul anterior, sub titlul „Ofensiva UDMR" scriam: „Occidentul a dovedit de atâtea ori că lucrează cu «două măsuri», încât, pe o asemenea cale ne-am putea trezi în faţa unui veritabil arbitraj internaţional. Dacă actualii lideri asta doresc, *să îşi asume responsabilităţile de pe acum!*".

Şi a venit „Atlanta", unde preşedintele Carter va prezida – „ca observator" (cum ne „liniştesc" oficialii noştri) şi nu ca „mediator" (cum o declară emfatic UDMR) – o reuniune româno-maghiară pe tema relaţiilor inter-etnice în ţara noastră. De ce aşa ceva?! Deoarece cu asta se ocupă, vezi Doamne, fundaţia Project for Ethnic Relations! Apoi, dl Carter „vrea să înţeleagă cum de am reuşit noi românii să rezolvăm această problemă"! Enormitatea a fost debitată pe ecranul TV de unul dintre cei desemnaţi – de către cine? – să meargă acolo!...

Participarea românească depăşeşte orice limite fireşti pentru un simplu „simpozion", atât prin *componenţa oficială*, cât şi prin cea a *Opoziţiei*! Traian Chebeleu (consilier prezidenţial), Viorel Hrebenciuc (secretar general al Guvernului), Liviu Maior (ministrul Învăţământului), Ovidiu Şincai (consilier), Nicolae Ţăran (vicepreşedinte PAC), Radu Vasile (vicepreşedinte PNŢ-CD) şi incalificabilul (vezi studiul GDS privitor la Basarabia) Gabriel Andreescu (AC) – iată-i pe „cei puţini aleşi, dintre cei mulţi (ne)chemaţi" să ne conducă! O veritabilă „artilerie grea", nu-i aşa? După cum, citind printre rândurile participanţilor de mai sus, se prefigurează de pe acum o posibilă (Doamne fereşte să fie nevoie) rearanjare a unei noi majorităţi parlamentare, „la caz de ceva"...

Ei bine, nu! Suntem „liniştiţi" de toată lumea că toţi aceştia merg acolo „cu titlu personal". Ar putea să şi rămână acolo, din parte-ne! Ei însă ocupă cu toţii *posturi oficiale*! Ceea ce indică faptul că acolo – la Atlanta – va fi cu totul *altceva, şi nu simplu* „simpozion". Ce anume, vom vedea curând! Asemenea lucruri nu pot fi ascunse. Şi spunem „ascunse" pentru că acest „simpozion" ne-a cam fost ascuns! Desigur, atât cât s-a putut. Cel puţin una din componentele ce merg la Atlanta – ne referim la PAC – ştia de „simpozion" de „câtăva vreme". Au ştiut cu toţii, desigur. Dar au tăcut. De ce? A fost nevoie de scrisoarea vehement-acuzatoare a dlui Funar, adresată preşedintelui Iliescu, pentru a afla şi noi că: „undeva în America, urmează să aibe loc tratative privitor la soarta Transilvaniei". Sigur, răspunsul preşedintelui ne-a liniştit, nevoie mare: nu e vorba de tratative, ci de un simpozion! Vorba aia – tot ne plac nouă, românilor, simpozioanele, nu? Şi avem şi „tradiţie": de la cele care glorificau polimerii, am trecut azi la cele care subliniază „valoarea şi actualitatea experienţei politice a CPUN" – l-am citat pe însuşi dl Iliescu. O fi ştiind dânsul *ceva*!... Încât, ne întrebăm dacă nu cumva rostul schimbului de scrisori dintre „nebunul" de Funar şi domnul preşedinte, tocmai acesta să fi fost: să aflăm şi noi de „simpozion", dar nu oricum. Ci „înţelept": mai întâi să ne îngrijoreze „nebunul", pentru ca mai apoi să răsuflăm uşuraţi de „adevărul" rostit de dl preşedinte! La d-astea nu ne întrece nimeni: degeaba am condus „noi" propaganda, cândva?!...

Aşadar de ce mergem la Atlanta? Se merge desigur, nu cu plăcere. Dar se merge, probabil, pentru că cealată variantă – a nu fi mers – era mai rea. Partitura, deci, se cântă pe varianta „dintre două rele"! Aici am ajuns: izolaţi *de facto*, angajaţi şi iluzionaţi de „integrare", asta ne rămâne! Oare asta, numai asta?! ... La Strassbourg, ni se spune, suntem acum „la paritate cu ţările de la Vişegrad"; „mare succes", nu-i aşa? Am semnat şi documentul privitor la minorităţi, pe care România *deja îl satisface*. Ar fi bine să fie aşa şi în consecinţe. Numai că – aşa cum arată realitatea – Occidentul lucrează cu „două măsuri". În timp ce, bunăoară, Franţa sau Grecia *nu* recunosc minorităţi la ele acasă şi, prin urmare, nu semnează atari documente, noi, *deşi corespundem acelor norme*, umblăm hai-hui pe la „simpozioane". Putem fi însă „liniştiţi": noi ne integrăm cu Europa şi „nu Strassbourg-ul ne pune sula-n coastă". Dacă va fi să avem „ceva" probleme, ele vor fi la...„Atlanta", cu SUA. Integrarea europeană „nu" are nici în clin, nici în mânecă cu SUA, ţara celor trei mii de Lobby-uri...

Ce se poate face?

Pentru a şti în detaliu, ar trebui să avem mai multe date. Bunăoară, nu ştim – vorba „nebunului" de Funar – nici „ce angajamente şi-a luat" şi nici „ce interese slujeşte" actuala echipă. Putem doar intui.

Dar dacă tot se merge la Atlanta, acolo ar trebui să existe o singură voce, iar aceea să fie *românească*! Răspicată! Dl Iliescu să-şi amintească de Lucreţiu Pătrăşcanu: „Înainte de a fi comunist, eu sunt român!"... Acestea s-au rostit la Cluj, în mai 1946, în faţa studenţilor naţionalişti români, într-o ţară ocupată de sovieto-bolşevism şi într-o vreme când iredentismul maghiar, schimbându-şi faţa hortisto-hungaristă, mărşa pe calul noilor stăpâni ai Europei. Azi, când ocupaţia e una cu mult mai subtilă, acelaşi iredentism, schimbându-se la faţă, îşi ţese iar parşivul cântec de sirenă pe partituri ce sună bine în Occident. Să se demonteze tot acest angrenaj, fără false pudori! Să se explice clar acolo că dacă se doreşte o Europă unită, aceasta nu poate să rezulte dintr-o „tribalizare" ale cărei efecte sunt evidente la vecinii noştri ruşi şi iugoslavi! Documentele europene privitoare la minorităţi sunt clare. România a aderat la ele. Să se aplice acestea şi nici o iotă mai mult!

Cât priveşte Opoziţia, măcar acum, în al doisprezecelea ceas, să îşi facă mea culpa! Să nu se uite, cum se face de vreo cinci ani încoace, că pentru Iuliu Maniu iredentismul maghiar nu a fost nicicând „o simplă diversiune", aşa cum ni se tot cântă din Rosetti sau de la GDS! Greşit, dacă nu cumva profund vinovat, Opoziţia – iluzionată de himerele „democraţiei" şi ale integrării – a părăsit terenul *ideii naţionale*. Şi aceasta într-o lume dominată de lupta acerbă *pentru interese naţionale*! Rezultatul se vede: pe acest teren s-au plasat abil „alţii", mult mai versaţi când este vorba de jocul politic pentru Putere. Iar dacă argumentul acesta nu e suficient, să se întrebe măcar acum: pe ce teren se plasează astăzi UDMR-ul, dacă nu pe cel mai înverşunat naţionalism, cel *şovin şi etnocrat?!* Să i se spună dlui Carter deschis lucrul acesta, dacă tot îl interesează, aşa şi pe dincolo!...

Nu ne facem iluzii! E greu de presupus că vârfurile actualei Opoziţii se vor penetra acum de adevăruri pe care le ignoră şi combate sistematic de vreo cinci ani. Dacă scriem toate acestea o facem cu speranţa că la baza (încă confuzionată) a electoratului dar şi în anumite componente cu veche tradiţie de luptă în această ţară, acest mesaj va fi ceva mai bine înţeles.

S-a dus vremea iluziilor. Ar trebui să se ducă şi cea a politicianismului veros şi vinovat. Realităţile vor obliga curând ca şi greşeli, şi vinovăţii să iasă la lumină. Se cer urgent reevaluări şi adaptări. Să se facă! Oricâte capete ar fi să cadă!

Oricât de tentantă ar putea să fie integrarea noastră în Europa – şi este, desigur! – dacă preţul ei este o dezintegrare internă, atunci la ce bun aşa ceva? Democraţie, economie de piaţă, integrare europeană şi atlantică sunt numai mijloace şi căi pentru a atinge unul şi acelaşi ţel: o ridicare pe temelii solide a României de mâine! Să nu se accepte nimic, cu orice risc, ce ar putea să năruiască Ţara!

Spre o „Mare Coaliţie"?

Presa anunţă pentru săptămâna 13-30 februarie că domnii Coposu (PNŢ-CD), Petre Roman (PD), Horia Rusu (PL '93), Marko Bela (UDMR), Nicolae Manolescu (PAC), Sergiu Cunescu (PSDR), M. Ionescu-Quintus (PNL) şi Nicolae Cerveni (PNL-CD) se vor întruni pentru a lua în discuţie alcătuirea unei *„Mari Coaliţii"*.

Din această alianţă ar urma să facă parte *numai* partidele politice. Grupările „civice" de genul AC urmând a fi eliminate. Acestea însă ar presupune, minimal, dizolvarea Convenţiei Democratice. Totodată conducerea PAC a decis să introducă o propunere de „restructurare a CDR"! Lăsând la o parte incoerenţa celor două demersuri, să detaliem: din CDR, conform propunerilor PAC, ar urma să facă parte numai acele partide care recunosc pentru România caracterul de stat naţional suveran, unitar şi indivizibil, ceea ce echivalează fie cu „îngenunchierea UDMR", fie cu eliminarea sa dintr-o Convenţie Democratică, care oricum ar fi muribundă, dacă se va naşte sus-zisa Mare Coaliţie!

Simultan, şi aici începe „coerenţa", PAC propune o „deschidere" a Opoziţei către PD (Petre Roman).

Cum CDR este atacată din interiorul ei, să ne ocupăm de aşa-zisa „Mare Coaliţie". În numărul trecut, în această pagină, atrăgeam deja atenţia că în discursul politic din cadrul CDR se disting două nuanţe: în timp ce PNŢ-CD vorbeşte de necesitatea unui *candidat unic al Convenţiei* (la preşedinţia României), în alianţa Civic-Liberală se vorbeşte de un *candidat unic al Opoziţiei*. Aritmetic vorbind, diferenţa dintre *Opoziţie* şi *Convenţie* este *Partidul Democrat*! Deschiderea de acum către PD este fără echivoc. Dar şi preţul acestei deschideri este clar: fie desfiinţarea Convenţiei, fie scindarea ei; dl Coposu şi PNŢ-CD urmând să rămână – în cazul scindării – cu minusculul PER şi „formaţiunile civice".

Ce va ieşi din tot acest galimatias politicianist?! Ce ar urma să devină „Marea Coaliţie", vom vedea. Ce este *acum* Marea Coaliţie? Este o „idee" sau o tendinţă ce va avea urmări efective? Înclinăm să credem că şi *una* şi *alta!*

Este o *idee* în sensul unei experienţe mereu confirmate de vreo cinci ani încoace. Respectiv, este o *idee* care nu va fi dusă la capăt ca atare. Va fi – îndrăznim să profeţim – un nou prilej de scandal şi de spălat rufe murdare în public. Mă rog, *transparence oblige*...

Cât priveşte *tendinţa* – ca de atâtea ori în ultimii cinci ani – ea va genera cu totul altceva decât se scontase iniţial. În cazul de faţă, credem noi, se va reconfirma o anumită apropiere, lentă până azi, a civi-liberalilor, de partidul dlui Roman. Care ar putea fi factorul comun al unei atari apropieri, am arătat cu prilejul mai sus pomenit: candidatură *comună şi convenabilă* ambelor părţi la preşedinţia României. Ternul comun însă este *absenţa oricărei diferenţieri programatice sau doctrinare*. Iar aceasta, în ciuda etichetei „social-democrate" a dlui Roman şi a celei „liberale" adoptată de PAC şi aliaţii săi liberali cu state mai vechi sau mai noi.

Repetăm, în mod concret nimeni (nici chiar iniţiatorii acestei idei) nu poate şti ce ar rezulta pe eşichierul politic. Oricum, angajaţi de pe acum împotriva candidaturii lui Emil Constantinescu, liderii alianţei Civic-Liberale nu vor mai putea face pasul înapoi fără un dublu preţ politic. Deci, în caz de revenire a civic-liberalilor la vechea matcă, PNŢ-CD va recăpăta alura sa de lider, iar iniţiatorii „scizionişti" de azi vor ieşi desfiinţaţi de „şifonaţi". Încât şi interesul, dar şi orgoliul, vor face ca ruptura să devină una de durată.

Prin urmare, „Marea Coaliţie" va fi o nouă lovitură dată Convenţiei, care de pe acum aparţine multora ca moartă. Că se va realiza sau nu această „Mare Coaliţie" se anunţă – ca şi Convenţia în vara lui 1992 – o nouă mişcare greşită a Opoziţiei. Atunci, e drept, era destul de greu de văzut şi acceptat aşa ceva. Azi, a nu vedea această realitate este pur şi simplu orbire. Ştim şi noi proverbul „câinele moare de drum lung şi prostul de grija altuia". Prin urmare, dacă ne ocupăm de conceptul mai larg al unei „opoziţii unite", o facem numai din consideraţie pentru electoratul – azi dezamăgit – al Convenţiei. Aşadar, chiar zăbovind pe terenul Opoziţei şi împrumutându-i numai pentru o clipă optica, noi nu putem să nu vedem că „unitatea Opoziţiei" merge conceptual împotriva ideilor de „pluralism" şi „concurenţă", proprii şi dragi – nu-i aşa? – oricărui opozant. Dacă în 1992, bunăoară, fiecare partid ar fi mers pe propria-i mână şi program, rezultatul ar fi fost acelaşi pe termen scurt: un guvern PDSR şi dl Iliescu preşedinte. Pe termen mediu – adică azi – am fi avut *mai puţine* partide în Opoziţie, dar mult *mai solide* şi *mai bine conturate*. Aşa, pe lângă formula de guvernare care nu „convine", asistăm la spectacolul caragialesc al unei Opoziţii „supra-aglomerate" cu tot soiul de partide, veleitarişti şi postulanţi!

Revenind la „Marea Coaliţie", să ne întrebăm: cum se va vedea dinspre PD(Petre Roman) această ofertă? De dl Petre Roman ne desparte o lume, desigur. Dar nu putem să nu remarcăm – mai ales prin comparaţie cu Opoziţia „Convenţională" – un plus de luciditate şi metodă; un plus de dinamism, de coerenţă. Şi dacă noi o vedem din locul de unde înţelegem să rămânem, cu atât mai mult electoratul – mai ales un „anume electorat" – va sfârşi prin a o vedea şi el. Este şi calculul pe care – credem noi – îl vor face şi cei din PD! În fond, PD-ul a concurat *încă din 1992*, pe felia de electorat pe care contă Convenţia! Şi cum această felie este destul de importantă, iar Convenţia trage să moară, PD-ul nu va rata şansa unei străpungeri decisive pe terenul zisei „drepte"!...

Toate acestea ne fac să credem că PD-ul va veni cu interes în întâmpinarea acestei idei. Într-un prim tempo ea şubrezeşte enorm CDR-ul, ceea ce este esenţial pentru viitoarea campanie electorală a PD. Apoi, pentru dl Roman, a se aşeza la aceeaşi masă cu liderii muribundei CDR, este echivalent cu o extrem de valoroasă *legitimare* a PD-ului ca partid democrat, reformist, occidentalizant şi serios pentru tot mai confuzionaţii „fani" ai CDR.

Dacă nu au făcut-o încă, toţi aceştia vor privi ceva mai insistent şi „cu alţi ochi" spre dl Roman şi ai săi „huszari". Şi vor avea ce vedea, mai ales prin comparaţie cu „prima lor iubire": în locul zarvei, veleitarismului şi a unor şanse tot mai mici, la partidul dlui Roman, ei vor constata mai multă metodă, mai multă coerenţă, tact, resurse materiale abundente şi, desigur, faţadă lucitoare şi „şanse"...

Cine are ochi în CDR – să vadă! Căci jocul aşteaptă greşeala, iar timpul aleargă, aleargă. Ca mâine-i '96...

Dr. Corneliu DIDA

PARLAMENTUL VĂZUT DIN INTERIOR

Mea culpa

Dacă s-ar relua, aşa cum au fost înregistrate, emisiunile TV din primele ore şi zile de după alungarea Ceauşescului, cred că alături de ***democraţie*** şi ***libertate***, la fel de des folosit atunci a fost şi cuvântul ***competenţă***. Asta volau bieţii oameni care se perindau prin faţa microfonului din studioul 4: instaurarea unui climat de ***democraţie*** şi ***libertate***, propice afirmării şi promovării nestingherite a ***competenţei***, a valorilor autentice. Începând cu însuşi Nicolae Ceauşescu, mai toţi şefii de la toate nivelele şi în toate domeniile ni se păruseră mai puţin competenţi decât alţii, majoritatea fiind pur şi simplu incompetenţi! Criteriul de promovare nefiind cel al competenţei decât în ultimul rând. De aceea, când s-a pus problema reorganizării societăţii româneşti, cu toţii ne-am gândit să dăm frâu liber spiritului întrupat în faţa celor mai buni, mai dotaţi şi mai energici dintre noi! „Românii e deştepţi" de când lumea, dar de când lumea, nu ştiu cum se face că tot de proşti avem parte să ne conducă!...

Cam asta era disperarea cu care ne-am repezit cu toţii, într-un glas, să cerem instaurarea la putere a competenţei!

În replică, replică dezolant de promptă, ni s-a răspuns că „noi muncim, nu gândim"! Evident, ne răspundeau aşa nişte indivizi care nu-l citiseră pe Engels, ca să ştie cât de importantă este munca pentru gândire (apariţie, dezvoltare etc.). Probabil că nu şi invers!...

Oricum, despre ***democraţie*** şi ***libertate*** am continuat să tot vorbim şi să scriem, inclusiv în noua Constituţie. Cu competenţa am lăsat-o mai moale, ca să nu zic ***baltă***, că am lăsat-o baltă! De tot!

Simt asta cel mai bine, dureros de bine, de când sunt în Parlamentul României şi, periodic, la fiecare început de sesiune parlamentară – deunăzi a început a şasea, se fac alegeri pentru funcţiile din biroul permanent al celor două camere, pentru preşedinţia comisiilor şi altele. Alegeri este un fel de a zice, căci, în realitate nu alegem nimic, ci doar aplicăm ***grila***, adică facem un calcul al funcţiilor de conducere aşa cum se repartizează ele proporţional cu scorul electoral din septembrie 1992. Iar funcţiile sunt acordate partidelor, care hotărăsc în grupul parlamentar cui să-i încredinţeze funcţia respectivă... Tevatură multă în jurul acestor „alegeri"!

Discuţii aprinse, discursuri patetice! Vorbărie multă! Dar nu auzi pe nimeni şuflând un cuvinţel despre competenţă! Parcă ar fi devenit, după 1989, tabu!

Am făcut parte, pentru început, din comisia de politică externă. M-am cerut în această comisie cu gândul că mă voi putea ocupa de o componentă nouă, post-decembristă, a politicii noastre externe: soarta românilor din jurul ţării. Din cei care ne-am adunat în această comisie, în mod evident unul singur era cel competent, nu numai cel mai competent dintre noi: dl Adrian Moţiu, senator de Cluj, care făcuse parte şi-n parlamentul anterior din aceeaşi comisie, participase cu intervenţii excelente la Strasbourg, în parlamentul european. Dar n-a fost chip să-l alegem preşedinte, căci grila repartiza altui partid funcţia respectivă.

Numele competenţei

În acelaşi parlament care şi-a încheiat activitatea în 1992, s-a ilustrat ca vicepreşedinte al Senatului dl Vasile Moiş. A făcut mari servicii ţării şi ca preşedinte al comisiei parlamentare de la Strasbourg. Membru al PDSR. Unul dintre cei mai merituoşi şi mai competenţi membri ai PDSR. Dar, surpriză, la alegerile din toamna lui 1992, grila după care se făcea la calculator selecţia celor reuşiţi din partidele care întruneau cei 3% minim necesari, grila fatidică, îl elimină dintre cei aleşi pe listele PDSR exact pe cel mai bun, cel mai competent! Să fi fost o întâmplare? Eu nu prea cred, deoarece ulterior, propus să facă parte din guvern, nu întruneşte voturile necesare în comisia respectivă. Au votat împotriva lui, pe faţă sau lipsind de la vot (iar voturile celor absenţi sunt considerate *împotrivă*), colegii de partid, din PDSR!...

De ce oare? Nu cumva pentru că era *prea* competent?!

N-aş lua în seamă o asemenea ipoteză dacă n-aş şti că, în vara lui 1992, câţiva oameni serioşi, intelectuali dintre cei mai bine certificaţi, văzând că PDSR are mari şanse în alegeri, dar nu prea are cu cine să conducă ţara dacă va câştiga alegerile, s-au oferit să intre în PDSR şi chiar să candideze pe listele acestuia, liste pe care erau înscrişi o mulţime de oameni serioşi, dar mai toţi necunoscuţi. Nu ar fi stricat să apară pe aceste liste ale PDSR şi câteva nume trecute deja în manualele şcolare! Oferta celor şase – universitari şi scriitori – a fost însă refuzată de conducerea PDSR! Nu le trebuiau oameni *prea* competenţi! Aşa s-a ajuns la ciudăţenia ca prima variantă a guvernului PDSR să fie alcătuită din miniştri care nu erau aproape nici unul membru al PDSR. S-au făcut după aceea!

Nu alta este situaţia în celelalte partide. Inclusiv din opoziţie. (Îmi vine să zic „aşa-zisa opoziţie"!) Poate acesta să fi fost motivul pentru care, cu câteva luni în urmă, m-am simţit îndreptăţit să afirm, de la tribuna Senatului, cu colegială sinceritate, că majoritatea oamenilor serioşi şi competenţi din ţara asta nu fac parte din nici un partid... Numele competenţei nu este nici PDSR, nici PNŢCD, nici PD sau PL. Numele competenţei încă nu-l ştie nimeni! Nu-l poartă nimeni! Nimeni n-are nevoie de aşa ceva. Se descurcă şi fără!

Ion COJA

Un liber(al) cugetător – dl Dan Amedeo Lăzărescu – vesteşte lumii:

«SECOLUL XXI VA FI MASON ŞI CREŞTIN SAU NU VA FI DELOC»

Parafraza înaltului reprezentant al masoneriei, liberalul Amedeo Lăzărescu, emisă recent cu o ocazie simandicoasă – lansarea pe 9 februarie la o librărie din centrul capitalei a unei cărţi intitulate „Masoneria în Europa de Est" – a prins şi a făcut înconjurul Bucureştiului.

La prima vedere, am putea bănui că jocul de cuvinte al venerabilului personaj, ce-şi propune să-l „completeze" în stil de liber(al) cugetător pe Malraux, este datorat unei uşoare afazii. Cum nu-l putem suspecta, însă, pe atemporalul om politic de asemenea rateuri, şi având în vedere înaltul grad masonic pe care îl reprezintă, suntem nevoiţi să luăm în considerare cu îngrijorare ipoteza dânsului. Deoarece, dacă Secolul XXI nu ar dori să fie (întâi) mason, cum a zis dl Amedeo şi (apoi) creştin, rezultă cu necesitate că el, Secolul, ar dispărea. Eventualitate, să recunoaştem, deloc plăcută. Şi cum este clar că dânşilor, masonilor, le-ar displace orice alt secol, doar creştin pur şi simplu, s-ar părea că nu e nimic de făcut pentru a putea împiedica dispariţia secolului următor de care nu ne mai despart decât cinci ani. Un cincinal.

Lăsând deoparte orice haz pe tema profeţiilor dlui Amedeo, trebuie să notificăm cu tristeţe că *nimeni – mai ales dintre reprezentanţii Bisericii – nu a dat o replică neobrăzării dlui Mare mason.* Replică ce s-ar fi impus, căci, în fond, afirmaţia dânsului reprezintă o sfidare la adresa oricărui creştin, a Bisericii în totalitatea-ei, iar alăturarea Masoneriei într-o ecuaţie comună, alături de creştinism ca soluţie „salvatoare" a lumii este o monstruozitate şi o blasfemie.

Se ştie – şi o ştie şi dl Amedeo Lăzărescu foarte bine – că masonii au animat şi au condus toate curentele anticlericale şi anticreştine ale ultimelor două secole. Este cunoscută violenţa, neîndurarea, bestialitatea cu care masonii s-au străduit să spulbere fundamentele lumii creştine.

Încă din 1791, bunăoară, cu un an înaintea Marii Terori din Franţa răvăşită de Revoluţia masoneriei, un frate mason îi scria lui La Fayette: *„Numai prin mijloacele terorii cineva reuşeşte să se menţină în fruntea unei revoluţii şi s-o guverneze."* Teroare aplicată apoi sistematic împotriva bisericilor, a creştinilor, a altarelor.

Tot astfel, în 1848, alt corifeu al Revoluţiei, Karl Marx (Mordenchai), el însuşi membru al unei loji masonice (B'nai B' rith) scria: *„Nu există decât un singur mijloc spre a scutura şi grăbi agonia de moarte a vechii societăţi şi sângeroasele dureri de facere a noii societăţi. Acest unic mijloc este teroarea revoluţionară."*

Pe aceeaşi linie, cu aceleaşi cuvinte aproape s-au exprimat apoi (şi au acţionat în acelaşi spirit) Lenin, Beria, Troţki, Stalin şi chiar mai „modestul" Ceauşescu... Despre care s-a afirmat în străinătate că era membru al lojei „Propaganda Due".

Secularizarea Bisericii, laicizarea obsedantă a societăţii europene de azi, proclamarea „religiei Republicii", persecutarea, uciderea a zeci de milioane de creştini în întregul Răsărit ortodox şi îndepărtarea creştinilor de biserică în Occidentul catolic, toate acestea au fost acte concepute, realizate şi conduse (şi) de maeştrii diabolici ai masoneriei. Încă un citat este de ajuns. *„Nu putem decât să salutăm socialismul ca pe un excelent aliat al Francmasoneriei în munca de înnobilare a omenirii, în strădania de a promova binele omenirii. Socialismul şi masoneria împreună cu comunismul au ţâşnit din acelaşi izvor"* (pubicaţia masonică «Latomia», 1849).

Cât despre poziţia Bisericii creştine faţă de masonerie, ea a fost de la început fără echivoc. Prima reacţie a Bisericii Catolice, de exemplu, împotriva masoneriei a fost emiterea unei bule papale la 28 aprilie 1738 de către Papa Clement al XII-lea prin care se excomunicau „Convenţiile de francmasoni, duşmani ai ordinii publice şi ai ordinii spirituale a lui Hristos". Au mai urmat succesiv alte condamnări din partea Bisericii Catolice la adresa masoneriei în 1751, 1854, 1863, 1865. La 20 aprilie 1884, Papa Leon al XIII-lea afirma despre masonerie că este „Sinagoga lui Satan" şi acuza Francmasoneria că ar fi ruinat Sfânta Biserică. În 1917 este adoptat Codul de Drept Canonic ce reia interdicţiile la adresa masonilor. La 6 decembrie 1983 este publicată „Declaraţia asupra Francmasoneriei" a Cardinalului J. Ratzinger din care citâm: *„Aşadar, judecata negativă a Bisericii este neschimbată împotriva societăţilor masonice deoarece principiile lor au fost întotdeauna considerate incompatibile cu doctrina Bisericii şi prin urmare aderarea la ele rămâne în continuare interzisă".*

În spaţiul răsăritean Ortodoxia a reacţionat în acelaşi mod răspicat, iar războinarea masoneriei la adresa oamenilor Bisericii, a lăcaşelor de cult, a simplilor credincioşi a fost cumplită.

Bolşevicii, ajunşi la putere prin crimă şi teroare, susţinuţi şi de fraţii masoni din America, Anglia, Franţa, Germania şi-au ales ca primă ţintă Biserica Ortodoxă. Erau vânaţi ierarhii, simplii preoţi, şi nu oricum, ci într-o manieră sălbatică. Lăcaşurile de cult au fost transformate în cârciumi, au fost dărâmate, altarele au fost profanate, icoanele au fost topite. O teroare fără

precedent la o scară uriaşă şi prin metode ce depăşesc orice închipuire, a fost îndreptată împotriva credincioşilor ortodocşi. Prin lege, comuniştii au declarat Biserica Ortodoxă „subversivă" şi prigoana a atins proporţii de masacru. Izbânda revoluţiei bolşevice a fost salutată de organizaţia masonică şi considerată o victorie masonică, încununare a Comunei din Paris de la 1789. Toate însemnele comuniste provin direct din simbolistica masoneriei. De asemenea, sloganurile, lozincile, până şi modalităţile de adresare.

Şi în România, după 23 august 1944, reprezentanţii de frunte ai masoneriei au făcut parte din nomenclatura noului regim. Îi amintim doar pe Sadoveanu, Mihai Ralea, N.D. Cocea, Victor Eftimiu, Horia Hulubei şi sunt mult mai mulţi...

Biserica Ortodoxă Română, ca toate celelalte biserici creştine şi-a spus cuvântul foarte clar în privinţa masoneriei. În 1937, Sfântul Sinod al BOR a discutat şi a aprobat studiul I.P.S. Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, în care, în esenţă, se arată: *„Francmasoneria este o organizaţie mondială secretă, în care evreii au un rol însemnat, având un rit cvasireligios, luptând împotriva conceptiei religios morale a creştinismului, împotriva principiului monarhic şi naţional... Ea propagă necredinţa şi lupta împotriva creştinismului, ale cărui învăţături sunt revelate de Dumnezeu... Francmasoneria este un ferment de continuă şi subversivă subminare a ordinii sociale... este duşmană a lui Dumnezeu şi a naţiunii. Biserica osândeşte francmasoneria ca doctrină, ca organizaţie şi metodă de lucru ocultă."* Limpede şi fără discuţii.

Studiul Mitropolitului Bălan a fost publicat în întregime în revista „Mişcarea" încă de la începutul anului 1994. De altfel, este şi singura publicaţie care a redat circuitului public, după cincizeci de ani, acest text de o însemnătate deosebită pentru orice creştin ortodox. Sfântul Sinod, după câte ştim, nu a revenit niciodată asupra hotărârii luate în 1937. Ca atare, acest material este în continuare model de referinţă al oricărui bun creştin, căruia îi lipseşte informarea sau perspectiva asupra masoneriei.

Revenind la afirmaţia dlui Lăzărescu, rezultă, pentru orice om de bun simţ, evidenţa incompatibilităţii dintre termenii „mason" şi „creştin". A aşeza doi termeni antagonici într-o ecuaţie cu soluţie unică este un nonsens şi o aberaţie. Iar dacă dl Amedeo ori alţi emisari ai „forurilor" masonice binevoiesc să execute astfel de manevre o fac de bună seamă deoarece, pe lângă cinism, posedă şi de o uriaşă lipsă de respect faţă de tradiţia creştină a comunităţii româneşti. Nu ne miră manifestările dânşilor, cât mai ales lipsa de reacţie a unor reprezentanţi ai instituţiei Bisericii, a intelectualilor ortodocşi, a tuturor celor care cunosc suficient tendinţele anticreştine ale masoneriei pentru a se manifesta ofensiv împotriva celor numiţi atât de limpede, în istoria frământată a ultimelor secole, „duşmanii lui Hristos".

Iar cei cărora teama de „profeţii" cu şorţuleţ ai „Marelui Arhitect al Universului" le paralizează bunul simţ, cei care încă mai cred că iţele acestei lumi stau în mâinile „mediocrilor" francmasoni – cum îi numea Mircea Eliade, să facă bine să-şi revină din amorţeală şi să-şi amintească că a sta şi a privi de pe margine la diversele exhibiţii raţionaliste făptuite de saltimbancii mai mari ori mai mici ai acestei lumi se cheamă **complicitate.**

Cât despre cei care se complac în a trăi în minciună, în compromis, în întuneric moral şi preferă să se înghesuie în secolul care „nu va fi deloc", să le fie de bine! Şi să-şi ia şi Secolul cu ei, Acolo! În iad.

George RONCEA

Procesul comunismului

ANI ÎNTUNECAŢI

În noaptea de 27 spre 28 Aprilie1959, ţăranul Ioniţă Onose din satul Pleşa, judeţul Galaţi, proprietar a douăzeci şi două de hectare de pământ, s-a trezit cu ofiţerii de securitate la uşă. Că erau cinci sau douăzeci, nimeni nu mai ştie... Casa era înconjurată. Duba cu geamuri zăbrelite şi luminile stinse aştepta la marginea satului. Soţiei lui, Maranda, şi fiicei, Mitriţa, li s-a ordonat să se aşeze cu faţa la perete. Percheziţia a durat mai puţin de o oră. A fost scos din casă în cămaşă şi izmene, pantalonii i-au fost aduşi din urmă de un ofiţer. Din acel moment, Ioniţă Onose a mai fost văzut de două ori, la 25 August 1959, la Tribunalul Militar din Constanţa, şi toamna, la Bucureşti, la Tribunalul Suprem. La Constanţa a fost judecat fără să i se permită apărător. Prezentă la proces, dna Mitriţa Onose a ascultat sentinţa: opt ani muncă grea şi confiscarea totală a averii. Recursul, judecat la Bucureşti, s-a finalizat cu îndulcirea pedepsei. Domnul Gh. Onose, fiul arestatului de atunci îşi aminteşte cuvintele preşedintelui completului de judecată: *„Se condamnă inculpatul Ioniţă Onose din satul Pleşa, judeţul Galaţi, în etate de cincizeci de ani, la şase ani muncă grea, plus patru ani de intredicţie asupra unor drepturi şi se dispune anularea confiscării averii..."*

Ioniţă Onose n-a mai ieşit niciodată din închisoare. Miliţia gălăţeană a acelor vremuri n-a dat nici un indiciu despre locul de detenţie; ori de câte ori domnul Gh. Onose încerca să se intereseze de tatăl său era dat afară de miliţianul de serviciu. La Securitate nu îndrăznea să bată la uşă, el însuşi – şi nu o dată – invitat la faimoasa securitate din Bereşti a fost bătut până când sângele lui înroşea duşumeaua. Şi-l aminteşte bine pe anchetatorul Dumitru, de o cruzime rar întâlnită. Ca şi de colectoarea Viculeasa şi de Şandor – spaima ţăranilor, măturătorii de poduri...

Din cauza ultimilor doi, soţia şi fiica lui Onose au fost şi ele condamnate la câte doi ani închisoare, pe motiv că n-au plătit la timp datoriile către stat. Într-o zi, Poşta Română a înştiinţat-o pe Maranda Onose că pe adresa ei a sosit un colet cu haine. Erau pantalonii de suman, cureaua şi cămaşa soţului ei. Dar de ce s-au grăbit să i le trimită? Făcând cerere prin care solicita explicaţii, i s-a răspuns prompt: *„Cel în cauză este în viaţă".* Apoi nimic. Şase ani de tăcere, finalizaţi cu o hârtie oficială: *„cel în cauză, Ioniţă Onose, a decedat după o grea suferinţă"...* Nici un cuvânt despre data şi locul morţii sau al mormântului. A murit la Constanţa? A murit la Jilava? La Galaţi? Nici în ziua de azi nu se ştie. Ioniţă Onose n-a făcut nici un fel de politică, el a iubit pământul. Când s-a însurat cu Maranda, avea doar trei hectare. A muncit pe brânci şi a cumpărat încă nouăsprezece, fără să ştie că din cauza lor i se va trage moartea. I-au fost confiscate trei sute de kilograme de tablă galvanizată, ajunsă învelitoare pe remiza PCI din Bereşti, patru butoaie mari, din care pe unul dl Gh. Onose l-a zărit mai târziu în ograda preşedintelui CAP „16 februarie1933". Ani întunecaţi. Cine-l poate ajuta pe dl. Gh. Onose să afle măcar unde şi când a murit tatăl său? Puşlamalele din sat, care l-au „denunţat", mai trăiesc. Nici anchetatorii n-au murit toţi, dar te poţi baza pe ei acum, când au devenit „uituci"? Poate vreun camarad de detenţie de-al lui Ioniţă Onose îşi aminteşte de trecerea prin puşcărie şi spre mormânt a celui mai gospodar om din satul Pleşa.

Prof. Ionel PROTOPOPESCU

AFDPR IA ATITUDINE

Noi, foştii deţinuţi politici din timpul dictaturii comuniste, am aflat cu surprindere şi indignare despre modificările aduse „art. 200 din Codul Penal", modificări referitoare la „drepturile minorităţilor sexuale".

Noi am fost şi rămânem luptători neînduplecaţi pentru apărarea integrităţii spiritual-morale şi a substanţei biologice a neamului nostru. În virtutea acestei poziţii, solicităm cu hotărâre tuturor forurilor responsabile de aşezare a vieţii noastre în deplină normalitate, să revină de urgenţă asupra hotărârii mai sus amintite.

Neamul Românesc a trăit vreme de două milenii cu frica lui Dumnezeu, respingând cu hotărâre şi multe jertfe toate relele pe care hoardele năvălitoare au dorit cu tot dinadinsul să i le impună.

De această dată, reprezentanţi ai Europei ne-au condiţionat „intrarea în Europa" de lărgirea drepturilor „minorităţilor sexuale". În virtutea cărui drept ne cer acest lucru abominabil şi despre ce fel de Europă este vorba? Domniile lor uită sau se fac că uită (ca mulţi alţii de altfel), că noi, românii, suntem născuţi în Europa cu mult înainte de năvălirea goţilor şi vizigoţilor. Desigur, recunoaştem dreptul domniilor lor de a-şi aranja viaţa spiritual-morală în ţările lor de baştină, după cum le pofteşte inima, dar îi invităm politicos şi ferm să ne lase pe noi să ne trăim viaţa după canoanele şi legile noastre.

Cu toată consideraţia ce li se cuvine acestor domni şi susţinătorilor lor, le recomandăm călduros să citească studiul apărut în publicaţiile americane „TRUTH TRACT" nr. 6/1994, care demonstrează ştiinţific ce „binefaceri" aduc omenirii practicile homosexuale ai căror vajnici apărători sunt domniile lor.

Considerăm că acest nou atac asupra spiritualităţii noastre, care se adaugă campaniei obraznice şi deşănţate de „ÎNCREŞTINARE" a noastră, întrece orice fel de măsură şi noi nu suntem dispuşi să le tolerăm, în pofida oricăror riscuri. Suntem convinşi că Neamul şi ţara noastră nu sunt dispuse să plătească orice tribut pentru a fi recunoscuţi ca ţară europeană.

În încheiere, noi nu rugăm, noi solicităm cu hotărâre forurilor legislative reanalizarea şi revenirea la normal asupra a ceea ce se numeşte în mod general „libertăţile minorităţilor sexuale". Istoria, aspră şi nepărtinitoare, ne va judeca pe fiecare şi ne va aşeza acolo unde meritâm.

Comunicatul poartă semnătura preşedintelui filialei AFDP Bucureşti – Octavian TRIPA şi a Comitetului de conducere.

Anul IV Nr. 4 (44)
16-28 Februarie 1995

Personalitatea preotului în structurile militare (I)

În societatea românească se dovedeşte astăzi obligatorie dezbaterea şi aprofundarea unei chestiuni care revine tot mai frecvent în preocupările Bisericii Ortodoxe Române şi ale Armatei Române, şi anume refacerea sistemului de asistenţă religioasă în armată şi, implicit, problema prezenţei preotului în structurile militare.

Este bine cunoscut că, în procesul de pregătire, o armată modernă acordă locul cuvenit tuturor elementelor care concură la dezvoltarea completă a capacităţii de prevenire, apărare şi respingere a oricărui atac împotriva poporului şi a naţiunii pe care aceasta le slujeşte. Elementele acestui aparat uriaş al armatei, prin aceasta înţelegând militari de toate gradele, personal civil şi familiile acestora, trebuie, ca atare, să fie bine instruite, cultivate şi întreţinute din toate punctele de vedere, acţiuni ce nu se pot desfăşura la cerere, din când în când, ci din timp, cu continuitate şi precauţie şi cu efort susţinut.

In acest context, amintim că puterea combatantă a unei armate depinde de doi factori care au aceeaşi pondere: pe de o parte pregătirea de strictă specialitate militară, iar pe de altă parte pregătirea moral-religioasă şi psihologică. Diminuarea sau neglijarea uneia în favoarea alteia poate prejudicia pe termen îndelungat formarea unei armate de elită, bine instruită, mobilă, organizată şi eficientă, care să dovedească în acelaşi timp forţă morală, tărie sufletească şi de caracter, dragoste de patrie şi de popor, care să le slujească cu eroism şi spirit de sacrificiu.

Subiectul intervenţiei „Personalitatea preotului în structurile militare", impune o sumară trecere în revistă a istoriei şi tradiţiei clerului militar şi a asistenţei religioase în Armata Română. Dintotdeauna, poporul român s-a ştiut creştin, credincios şi iubitor de glia străbună, creator şi păstrător de valori spirituale şi materiale pe care, la graniţa dintre Occident şi Orient, a fost nevoit să le apere cu arma în mână, oferind cu prisosinţă preţul eroismului şi jertfelniciei fiilor săi.

Pentru aceasta, Biserica şi Armata au fost şi trebuie să rămână cele două instituţii fundamentale ale Statului Român, care formează caractere tari, iubitoare şi temătoare de Dumnezeu, capabile de jertfa supremă pentru neam, patrie şi credinţa străbună. Acest lucru a fost posibil pentru că, pe de o parte Biserica, prin slujitorii ei a ştiut să aibă încredere şi să preţuiască cum se cuvine pe militari, iar pe de altă parte, pentru că Armata a văzut şi vede în Biserică pe cel mai bun ajutor şi sprijinitor.

Preotul ortodox român de totdeauna, pătruns de un sublim patriotism întemeiat pe însuşi exemplul Mântuitorului Iisus Hristos care a plâns pentru poporul său, a fost deodată slujitor al Bisericii Ortodoxe Străbune dar şi al neamului şi ţării sale. Pentru el, credinţa este nedespărţită de patrie. De aceea, atunci când ţara l-a chemat, preotul s-a alăturat armatei pe care cu devotament a slujit-o, a binecuvântat-o, a învăţat-o şi a îmbărbătat-o.

Prezenţa preotului în vechea Armată Română nu a fost sporadică sau întâmplătoare cum ar putea lăsa impresia lipsa documentelor istorice. Din contră, cunoscând bine modalitatea în care se constituia oştirea română atunci când ţara se afla în pericol, putem afirma, fără teama de a abuza, că mulţi preoţi îşi însoţeau fiii duhovniceşti la oaste şi apoi se întorceau împreună cu aceştia, mai împuţinaţi adesea de preţul luptei, aducând alinare familiilor acestora şi dând mărturie despre eroismul şi jertfelnicia lor în slujba credinţei şi a neamului.

Probabil că prezenţa permanentă a preoţilor în Armata Română să fi apărut o dată cu constituirea miliţiilor pământene, după pacea de la Adrianopol din 1829. După organizarea Armatei Române în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, aflăm consemnată existenţa preoţilor pe lângă regimentele de linie, preoţi care au fost menţinuţi până după Războiul de Independenţă (1877-1878), când au fost înlocuiţi cu confesorii provizorii, pe lângă garnizoane. Şi într-un caz şi în celălalt, preoţii se bucurau de toate drepturile acordate ofiţerilor.

Războiul din 1913 a relevat necesitatea înzestrării Armatei Române cu un serviciu de asistenţă religioasă bine pus la punct, cu preoţi activi, exclusiv pentru cerinţele ei religioase şi educative. Astfel, în luna octombrie a anului 1916, Ministerul de Război publică „INSTRUCŢIUNILE ASUPRA ATRIBUŢIUNILOR PREOŢILOR ÎN ARMATĂ", care reglementau statutul preotului de armată, îndatoririle şi drepturile acestuia, activităţile specifice. În baza acestui act normativ, preoţii militari au participat la primul război mondial, desfăşurându-şi activitatea sub toate aspectele: liturgic, pastoral-misionar, educativ, religios şi moral sau de alinare a suferinţelor în spitale de campanie.

Un pas înainte l-a constituit publicarea, în anul 1921, a LEGII PRIVIND ORGANIZAREA CLERULUI MILITAR, şi în anul 1924 a Regulamentului de aplicare al acesteia, prin care se asigură un Serviciu Religios permanent pe lângă Ministerul Apărării Naţionale, la nivel de Inspectorat General al Clerului Militar, care, prin structura sa, urmărea „satisfacerea cerinţelor sufleteşti şi cultivarea sentimentelor religios-morale în Armata Română".

Deoarece Legea din 1921 a răspuns unui anumit moment istoric, iar organizarea Armatei Române era într-un continuu progres, în anul 1931, Ministerul Apărării Naţionale, Marele Stat Major aproba „INSTRUCŢIUNILE PROVIZORII ASUPRA SERVICIULUI RELIGIOS ÎN TIMP DE PACE ŞI CAMPANIE", prin care se dădeau îndrumări preoţilor de armată ca şi celor rezervişti asupra efectuării serviciilor religioase în timp de pace cât şi în timp de campanie, în diferitele faze ale războiului (mobilizări, front, retrageri, demobilizări, în urma frontului).

Ultimul important act legislativ care reglementa problema clerului militar l-a constituit apariţia în anul 1937 a „LEGII PENTRU ORGANIZAREA CLERULUI MILITAR", care aduce o mai mare suplete în sistemul de organizare a clerului militar la diferitele eşaloane ale Armatei Române şi ridica Inspectoratul General al Clerului Militar la rangul de EPISCOPIE MILITARĂ.

Din nefericire, în anul 1948, Episcopia Armatei, al cărei ultim titular a fost Episcopul PARTENIE CIOPRON (1937-1948), a fost brutal desfiinţată de regimul comunist ce se instaurase la putere, toată legislaţia, structurile şi personalul ei fiind şterse din viaţa Armatei şi a Bisericii, din viaţa societăţii româneşti.

Cu toate timpurile dificile care s-au instaurat în România, după anul 1945, atât pentru Biserică cât şi pentru Armată, grija pentru satisfacerea cerinţelor religioase ale personalului activ din cadrul Armatei Române a constituit o preocupare nemărturisită a Bisericii Ortodoxe Române. Astfel, prin activitatea desfăşurată de fiecare preot în parohii, în familiile militarilor, s-a reuşit asigurarea unei vieţi religioase normale, atât cât se putea, spre a nu periclita viaţa militarilor şi a familiilor lor.

Redeşteptarea sufletului şi conştiinţei româneşti, după căderea comunismului în anul 1989, au adus în societatea românească un suflu înnoitor articulat pe redescoperirea tradiţiilor şi valorilor spirituale româneşti într-un sistem democratic, în care libertăţile şi drepturile omului dau o nouă dimensiune existenţei umane.

În cadrul acestui proces complex, punerea în discuţie încă din anul 1991, a problemei refacerii instituţiei clerului militar în Armata română a oferit atât slujitorilor Bisericii cât şi ofiţerilor Armatei Române şansa unei dezbateri realiste despre actualitatea şi necesitatea prezenţei preotului în Armata Română. Nu este o dezbatere simplă dacă ne gândim că de la desfiinţarea instituţiei clerului militar şi până în prezent s-au scurs peste 45 de ani.

Aşa cum am amintit de la început, dezvoltarea şi eficienţa unei armate moderne atarnă pe de o parte de pregătirea membrilor ei şi de dotarea tehnică, iar pe de altă parte, de existenţa unui patrimoniu sufletesc dotat cu forţa religioasă şi morală capabile să determine slujirea cu devotament, eroism şi jertfelnicie a unui ideal.

Dacă pentru prima parte a pregătirii, armata pune la dispoziţie mijloacele, metodele şi dotările specifice, pentru imprimarea forţei religioase şi morale, singura instituţie abilitată este Biserica, prin preoţii săi. Nu trebuie uitat că majoritatea membrilor armatei, soldaţi şi ofiţeri, provin din comunităţi creştine bine constituite, cu o intensă viaţă religioasă şi moral-socială la care aceştia participă. Includerea în cadrele active ale Amatei nu trebuie să-i împiedice la continuarea unei vieţi religioase individuale dar şi comunitare, din contră, acestora trebuie să li se ofere şansa prelungirii acestei vieţi, cu o mai mare intensitate, şi pe cât este posibil chiar menţinerea legăturii cu comunităţile din care au plecat.

Cadrul care asigură legalitatea reintroducerii preotului în structurile militare este asigurat, de prevederile art. 29, al. 5 din Constituţia României, care precizează: „Cultele religioase sunt autonome faţă de stat şi se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenţei religioase în armată..."

În ce priveşte Biserica Ortodoxă Română, chiar atunci când din legislaţia statului român dispăruse orice menţiune despre asistenţa religioasă în armată, ea a prevăzut în propriul ei Statut de organizare şi funcţionare, la art. 135, că: „Membrii clerului, preoţi, diaconi şi cântăreţi sunt obligaţi a acorda asistenţă şi servicii religioase ostaşilor, ori de câte ori li se va cere", lucru ce îşi menţine valabilitatea şi actualitatea.

Aceste lucruri fiind spuse, trebuie să amintim de la început că misiunea preotului în structurile militare, atât în timp de pace cât şi în timp de război este aceea de a săvârşi şi de a asigura o viaţă religioasă normală soldaţilor, ofiţerilor, membrilor familiilor acestora şi altor categorii de personal din serviciul activ al armatei. Această misiune are un aspect instructiv, de a fundamenta cunoaşterea şi aprofundarea credinţei şi un aspect educativ, de a cultiva şi dezvolta viaţa moral-religioasă şi socială a militarilor.

Preot Augustin RUSU

(Va urma)

„Preoţi cu crucea-n frunte, căci oastea e creştină
Deviza-i libertate şi scopul ei prea sfânt
Murim mai bine-n luptă cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăşi în vechiu-ne pământ"

Mai 1919. Episcopul Miron Cristea (viitorul Patriarh al României reîntregite) în mijlocul armatei române din Transilvania

Pledoarie pentru ordinea eternă a lucrurilor

– o lucrare despre satul românesc –

Fondat în 1990 sub patrimoniul Ministerului Culturii, Muzeul Ţăranului Român reprezintă una dintre puţinele instituţii din România care-şi desfăşoară activitatea la un nivel *de elită*. Colecţiile sale de obiecte şi documente sonore şi fotografice au fost permanent îmbogăţite (în momentul de faţă, în patrimoniul muzeului existând, între altele, şi şase biserici de lemn); expoziţiile itinerante, concertele de muzică populară „pe viu", în sate etc. au constituit un tip de manifestări de mare bogăţie expresivă desfăşurate în perioadele în care clădirea muzeului (monument de arhitectură) s-a aflat în proces de restaurare; laboratorul de cercetări interdisciplinare (singurul de acest fel ataşat unui muzeu etnologic din România) a lucrat din plin în toţi aceşti ani, având la dispoziţie un material excepţional prin valoarea şi semnificaţiile sale.

Directorul Muzeului Ţăranului Român, dl Horia Bernea, a conceput şi realizat recent albumul *Villages Roumains – Les gens et les choses* (Sate româneşti – Oamenii şi lucrurile), pe care l-a dorit, aşa cum afirmă în prezentarea lucrării, *„o privire asupra oamenilor şi obiectelor din satele româneşti, un caleidoscop care generează imagini ale ţăranului"*. Privirea se mărturiseşte de la sine a fi plină de dragoste, ca pentru ceva pe care-l ştii *al tău* şi-l descoperi ca fiind mereu mai plin de vrajă. Peisaje, obiecte, oameni – toate îşi spun povestea lor cu tâlc, dacă ai răbdare s-o desluşeşti. Lucrarea întreagă e o poveste cu case, cu biserici, cu bătrâni sfătoşi şi copii frumoşi, cu ouă de Paşti şi haine ori covoare ţesute de mână – un basm cu imagini aproape ireal de frumoase.

O notă tristă şi nepotrivită în această poveste o constituie, din păcate, textul din final semnat de Andrei Pippidi, prin care se încearcă o scurtă prezentare a istoriei României. Nepotrivită, căci demersul publicistic şi istoric de până în prezent al acestuia nu-l îndreptăţea să scrie un comentariu într-o lucrare dedicată satului românesc şi civilizaţiei româneşti tradiţionale. Fapt reconfirmat şi cu această ocazie, prin câteva distorsiuni impardonabile ce apar în text. Bunăoară, în înşiruirea cronologică sumară a evenimentelor şi proceselor relevante din istoria românilor, se face referire la creştinarea acestui popor *după* invazia slavilor în Peninsula Balcanică, din secolul al VII-lea, ceea ce, în cazul lectorului mai puţin avizat, se asociază lesne cu mult vehiculata teză a creştinării tardive, în secolul al IX-lea, a românilor. Cât priveşte *„formarea spiritului naţional"* şi *„redescoperirea originii latine a românilor"*, acestea s-ar datora, după A. Pippidi, penetrării culturii occidentale în Principate, în secolul al XVIII-lea şi, mai ales, *„unirii religioase cu Roma"*.

Sunt stridenţe ce plasează acest comentariu în afara viziunii care a stat la baza alcătuirii acestui frumos album şi care vorbesc despre o neînţelegere a *spiritului oamenilor şi lucrurilor* cuprinse în el. Nu vom insista mai mult asupra lor, căci scopul nostru este de a prezenta o reuşită.

Un album de artă populară românească este astăzi o raritate pe piaţa noastră de carte. Cu atât mai mult unul care să fie elaborat pornind de la o concepţie adecvată şi în condiţii grafice admirabile. Pentru aceste motive, ne considerăm îndreptăţiţi a afirma că *Villages Roumains* reprezintă într-adevăr o *reuşită*.

Sandra CRISTEA

Faust Brădescu: „Conceptul de libertate în epoca umanistă"

Pentru o perspectivă laică asupra libertăţii?

În 1994, apărea la editura Gordian din Timişoara cartea dlui Faust Brădescu intitulată „Studii legionare postbelice". Din cele două studii cuprinse în volum, dacă primul s-ar putea constitui numa ca un punct de vedere asupra unei chestiuni de relaţii internaţionale (anume distincţia dintre *neutralism* şi *neutralitate*), cel de-al doilea în schimb, denumit „Ideea de libertate în epoca umanistă", ar fi meritat numeroase replici din partea celor care s-au ocupat îndelung cu problema libertăţii.

Tind să cred că reacţiile vor întârzia nedefinit, datorită asimilării acestui studiu doctrinei legionare. Nimic mai fals, dat fiind că acesta a fost elaborat în exil şi pentru exil, iar definiţiile cu care se încearcă o circumscriere a libertăţii sunt departe de modul de a vedea al acelei Mişcări. De altfel, consider că merită pus în discuţie dacă este sau nu permanentă alăturarea unei dominaţii partinice cu termenul de studiu!

Acum, dacă punctul de vedere legionar coincide cu cel ortodox, atunci *autorul este departe de o asemenea identificare*, întrucât definiţiile pe care le propune ţin în mare parte de spiritul raţionalist, occidentalist. Ce ziceţi de această definiţie uimitor de americanizată: *„Libertatea este un stil de viaţă"*, fumizată de autor?

Bun cunoscător al istoriei medievale, dl Faust Brădescu excelează în încadrarea şi localizarea autorilor de teorii privind libertatea, ajungând astfel la conturarea unei concepţii proprii, prea iute asimilată actualităţii, deşi aceasta din urmă infirmă „dinamitele" cu care sunt spulberate definiţiile din studiu. De altfel, lipsa de substanţă legionară poate fi imediat percepută fie şi numai din lecturarea bibliografiei, alcătuită în totalitate din autori străini ori sfinţi catolici.

În acest caz, autorul aduce în discuţie numele unor personaje din epoci istorice diferite, precum filosofii greci: Platon, Epictet, Aristotel, sfinţii d'Aquino şi Origen, sau bancheri şi aventurieri politici: Fugger, personaje ale casei Borgia.

Faust Brădescu avertizează apoi asupra încercărilor epuizante de a identifica şirul definiţiilor despre libertate care circulau în epoca Renaşterii.

Intenţia acestui studiu este sublinierea faptului că nici una dintre definiţii nu acoperă în întregime natura subiectului, nici cele două-trei accepţiuni moderne, nici cele multe provenite din vechime. De aceea, am considerat pertinente enumerarea şi subsumarea acestora.

1. Cele mai multe privesc libertatea ca modalitate – răspund la întrebarea CUM – *„acceptarea voluntară a unei reguli de disciplină sau de supunere faţă de o autoritate superioară (libertatea propriu-zisă) ori refuzul a tot ce impietează propria natură (anarhia)"*:
   „mulţi oameni nu discută ideea de libertate, ci maniera de a se apropia de ea" (definiţii ale autorului);
   „a face ce vrei" – clasificată ca eroare a bunului simţ;
   „liber e cel care nu evită nimic din ceea ce depinde de aproapele" (Epictet);
   „dreptul de a spune în felul tău ceea ce gîndeşti" (primii umanişti aveau în vedere libertatea de expresie) şi, în sfârşit, libertatea scepticului: *„o formă prin care individul manifestă pueril sau grosolan, revoltat sau împotriva unei stări de fapt pe care el o consideră injustă"*.
2. Urmează, în ordinea numărului definiţiilor, cele care privesc experimentarea libertăţii:
   „facultatea de a alege, dar pentru a alege trebuie să ai alternativă" (Salvador de Madariaga);
   „libertatea de a şti, libertatea intelectuală" şi, de asemenea,
   „individul să-şi urmeze propriile înclinaţii" (definiţii ale umaniştilor);
3. dar şi cele care privesc finalităţile libertăţii:
   „cunoaşterea a ceea ce este sau nu îngăduit omului" (Dion Chrisostomul);
   „a nu face altuia ceea ce nu vrei să ţi se facă ţie " (folclorul creştin);
   „condiţia libertăţii constă în alegerea care trebuie să aibă drept obiect nu ceea ce este deja, ci ceea ce nu e încă, ceea ce este posibil – contingentul" (Aristotel);
   „faptul de a putea prin acţiunile tale ca individ să te răscumperi" (o interpretare clasic dogmatică).
4. Să trecem acum la considerarea calităţii libertăţii:
   „o iminenţă, o realitate intrinsecă a naturii umane"
   „afirmarea unei facultas agendi *(facultate de comportare) dar şi a limitelor acestei funcţii"* (primele două afirmaţii aparţin autorului);
   „condiţia însăşi a actului uman, ceea ce-l face demn de merit sau de greşeală ori de scăderea reputaţiei; ea e legată chiar de demnitatea fiinţei spirituale" (Origen);
5. cât şi la caracterul ei reflexiv:
   „grija de suflet" (la vechii greci înţeleasă numai ca libertate interioară);
   „a fi tu însuţi, a-ţi urmări propria mişcare, chiar dacă acea mişcare trebuie să fie o suită de contorsiuni";
   „o orientare a sufletului" (autorul aducând din nou două definiţii).

În finalul enumerării am ajuns la tipurile de definiţii care apar o singură dată:

6. astfel, ţinta libertăţii este considerarea ei ca *„suprema valoare spirituală şi etică a individului"*
7. vecinătăţile ei sunt *„existenţa şi voinţa unei alte persoane"*;
8. unul dintre beneficiarii posibili (în Umanism): *„libertatea numai pentru elitele literare, istorice ori artistice"*
9. cauza ei, atît de frumos exprimată de Toma d'Aquino în latină: *„totus libertatis radix est in ratione constituta"* (raţiunea este rădăcina oricărei libertăţi);
10. apoi putem vorbi de o libertate activizată: *„nu e numai evitarea unui determinism exterior (care îl îndepărtează pe individ de noţiunea de libertate), cât mai ales este o autodeterminare a personalităţii după legea etică"*;
11. Guicciardini (în sec. al 16-lea), vorbind despre gradele libertăţii găseşte că acestea *„consistă în prevalenţa legilor şi instituţiilor asupra apetitelor persoanelor particulare"*
12. Autorul este de părere că azi găsim o libertate abstractă: *„este de ordinul lui a fi, nu a lui a avea"* (vezi Heidegger);
13. una a locului de proveniență: *„o exprimare a voinţei"*;
14. iar la sfârşit triolând cu o superbă tautologie, o afirmare explicită a imposibilităţii definirii: *„libertatea este tinderea spre libertate"*.

După această enormă înşiruire, care însă epuizează toate definiţiile apărute în cartea dlui F. Brădescu, primul pas pe care-l va face cititorul va fi acela de a se întreba dacă se poate da totuşi o definiţie exactă şi mulţumitoare libertăţii. Are două alternative, în cazul în care cititorul nu ar cunoaşte concepţia creştin-ortodoxă despre libertate: *„Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa"* – aşa ne îndeamnă Iisus Hristos şi *„cel ce-mi urmează Mie, îi urmează Tatălui Meu"*. Pentru ortodocşi, a fi liber înseamnă a putea alege între bine şi rău, a-l alege pe Dumnezeu sau pe diavol şi a avea conştiinţa alegerii făcute (asumarea conştientă a păcatului – vezi şi „calea catafatică"). Revenind, cele două soluţii posibile ar fi următoarele:

1) fie soluţia de a căuta în dicţionar o altă definiţie, asumându-şi riscul de a întâlni acolo alte definiţii parţiale.

2) fie cunoscător al limitelor, să adopte una dintre soluţiile menţionate de Faust Brădescu care să-l poată satisface şi să-l ajute în subsumarea celorlalte.(!)

Fără îndoială că omul este mai degrabă interesat de *modul* cum obţine libertatea, de ce *face* cu ea şi cu ce *scop*, eventual de *calitatea* ori de *acţiunea sa asupra Sinelui*, şi mai puţin de *ţintă*, de *cauza* libertăţii activată după lege, de gradele, de *caracterul* abstract sau de *proveniența* ei.

Gabriel Adrian MIREA, *student*

Corespondenţă din Târgu-Mureş

Uniunea VATRA ROMÂNEASCĂ: cinci ani de la înfiinţare

În data de 11 februarie a. c., la Târgu Mureş a fost marcată printr-o suită de manifestări festive aniversarea a cinci ani de la constituirea *Uniunii Vatra Românească*, organizaţie socială, culturală şi de atitudine civică.

Din nefericire, cu toate că organizatorii au invitat toate partidele politice din România, manifestarea de la Sala Polivalentă a fost dominată de partidele guvernamentale – singurele formaţiuni parlamentare care şi-au trimis reprezentanţi oficiali la Târgu Mureş.

Din numeroasele luări de cuvânt am remarcat intervenţiile echilibrate şi serioase ale dlui Zeno Opriş, preşedintele UVR, ale părintelui protopop Şincan şi ale delegaţiilor românilor din Basarabia, Bucovina de Nord şi Rusia.

Intervenţiile reprezentanţilor partidelor din arcul guvernamental nu au reuşit să fie decât penibile discursuri electorale, desfăşurate în faţa numerosul public mureşean prezent în Sala Polivalentă. Totul a degenerat în final într-un ridicol show al cenaclului „Păunescu & Co" („Totuşi iubirea") care, de altfel, a produs nemulţumire participanţilor ce au părăsit, rând pe rând, sala.

Prezent la Târgu-Mureş, ca invitat al conducerii UVR, dl Marian Munteanu, Şeful Mişcării Pentru România, nu a intervenit în peripliul cuvântărilor. Dl Munteanu a declarat reprezentanţilor presei, la încheierea manifestărilor, că MPR susţine idealurile naţionale, de apărare a intereselor româneşti şi este, din acest punct de vedere, alături de membrii şi susţinătorii UVR, însă se delimitează total de maniera grosolană şi demagogică în care unele partide politice încearcă să manipuleze sentimentele naţionale ale românilor din Transilvania.

Eroare sau rea voinţă?

În urma ultimei acţiuni a grupului „Horea" din Târgu Mureş (conferinţa publică cu tema „Noua generaţie şi societatea românească actuală", desfăşurată la sediul Ligii Tineretului Ortodox din Târgu Mureş – vezi „Mişcarea" numărul trecut), reacţiile duşmănoase ale elementelor antiromâneşti pripăşite pe malul râului Mureş nu au întârziat să apară.

Profitând de o eroare strecurată în cotidianul local „Cuvântul liber" (în care acţiunea MPR era prezentată ca desfăşurată în incinta Bisericii de Piatră – ???), părintele paroh Nicolae Streza a fost învinuit că ar fi sprijinit acţiunile aşa-zis „extremiste legionare" ale MPR.

Nu putem decât regreta o asemenea situaţie şi sperăm că în viitor acţiunile noastre vor fi corect prezentate opiniei publice.

Cenzuri radiofonice

În aceeaşi ordine a atacurilor împotriva organizaţiei noastre se aşează şi o recentă întâmplare petrecută la postul de radio din Târgu Mureş.

Cu ocazia zilei de 1 Decembrie 1994, o angajată a postului – secţia maghiară – a realizat o emisiune radiofonică ostilă cauzei româneşti, spunând printre altele că *„ziua de 1 Decembrie ar trebui să fie o zi de doliu pentru maghiarii din România"*. În urma acestei emisiuni s-a propus suspendarea din funcţie a respectivei persoane. Problema s-a discutat în cadrul unei şedinţe de sindicat, propunerea fiind în cele din urmă respinsă, un rol hotărâtor având-l şi un telefon primit de la Bucureşti, prin care se recomanda menţinerea în post a persoanei mai-sus amintite. În cadrul acestei şedinţe, tam-nesam, s-au ridicat voci împotriva... primirii la postul de radio, în cadrul emisiunii dedicate partidelor politice, a Grupului „Horea", acuzat ca fiind extremist (?!?). Nu întâmplător, corul diversionist era dirijat de soţia parlamentarului UDMR Borbély, senator de Târgu Mureş.

Printr-o „coincidenţă", directorul postului de radio a fost anunţat de la Bucureşti că, începând cu luna martie, partidele neparlamentare nu vor mai avea dreptul la spaţiu de emisie pe postul local de radio (!) şi i s-a recomandat ca măsura să fie pusă imediat în aplicare. Prin urmare, Mişcarea Pentru România nu mai are acces la radio!!! „Legionarii nu au ce căuta la radio!" – s-a exprimat cineva din cadrul Departamentului Tineret, secţia maghiară, al postului amintit.

Corespondent

Anul IV Nr. 4 (44)
16-28 Februarie 1995

Mitul exterminării evreilor (VI)

2.6 Proiectul expulzării evreilor în Răsărit

Conform directivelor lui Hitler, proiectul Madagascar a fost abandonat în mod provizoriu. O scrisoare de informare a lui Rademacher din 10 februarie 1942 explică motivul acestei hotărâri: *„În august 1940, v-am remis pentru arhivele dvs. planul soluției finale a chestiunii evreiești (zur Endlösung der Judenfrage) elaborat de serviciul meu după care, în tratatul de pace, trebuie să se ceară Franței insula Madagascar, dar executarea practică a acestei sarcini trebuia să fie încredințată Oficiului central de siguranță al Reichului. Conform acestui plan, Gruppenführerul Heydrich a fost însărcinat de Führer să ducă la bun sfârșit soluția chestiunii evreiești în Europa. Între timp, războiul contra Uniunii Sovietice ne-a permis să dispunem de noi teritorii pentru soluția finală (für die Endlösung). În consecință, Führerul a decis să-i expulzeze pe evrei nu în Madagascar, ci spre Răsărit. Astfel, nu mai este nevoie să se aibă în vedere Madagascarul pentru soluția finală (Madagaskar braucht mithin nicht mehr für die Endlösung vorgesehen zu werden).“* (75)

Cu câteva săptămâni mai înainte, pe 27 ianuarie 1942, Führerul declarase: *„Evreul trebuie să părăsească Europa. Cel mai bine e ca ei să se ducă în Rusia.“* (76)

Un «aviz» din 9 octombrie 1942 intitulat: «Măsuri pregătitoare pentru rezolvarea problemei evreiești în Europa. Zvonuri cu privire la situația evreilor din Răsărit» rezumă etapele și explică limpede semnificația «soluției finale»: *„De aproape 2000 de ani, împotriva iudaismului s-a dat o luptă, zadarnică până în prezent. Abia din 1933 s-au găsit căile și mijloacele de a separa complet iudaismul de masele germane.*

Sarcina îndeplinită până în prezent în vederea unei soluții poate fi rezumată grosso modo după cum urmează:

I. – Excluderea evreilor din sferele private ale vieții poporului german. Legile vor fi baza care va garanta generațiilor viitoare că vor fi protejate contra unui eventual reflux al inamicului.

II. – Tentativa de a respinge complet inamicul în afara teritoriului Reichului. Ținând seama de spațiul vital (Lebensraum) foarte limitat care se află la dispoziția poporului german, se spera că această problemă putea să fie rezolvată în principal printr-o emigrare evreiască accelerată.

De la declararea războiului, în 1939, posibilitățile de emigrare s-au diminuat din ce în ce mai mult. Pe de altă parte, în afara spațiului vital al poporului german, spațiul său economic se lărgește rapid, așa încât, ținând seama de marele număr de evrei care locuiesc în aceste teritorii, o evacuare totală a evreilor prin emigrare nu mai este posibilă.

Deoarece generația viitoare ea însăși nu va mai resimți atât de intim această problemă și nu o va mai înțelege la fel de clar în lumina experiențelor din trecut, iar această chestiune, odată pusă, cere o rezolvare definitivă, problema trebuie soluționată de generația prezentă.

Îndepărtarea sau retragerea totală a milioane de evrei rezidenți în spațiul economic european constituie o nevoie urgentă în lupta pentru asigurarea existenței poporului german.

Începând cu teritoriul Reichului și continuând în celelalte teritorii din Europa cuprinse în planul definitiv, evreii vor fi deportați în mari lagăre, deja stabilite sau pe cale de a fi în Răsărit, unde vor trebui să muncească, și de unde vor fi deportați mai departe spre Est.“

Executarea acestei sarcini reclama «necruțătoare rigoare» (77), adică deportarea evreilor spre est trebuia să fie totală și inflexibilă.

Soluția finală a chestiunii evreiești nu a însemnat deci niciodată «plan hitlerist de exterminare a evreilor europeni». (78) La procesul de la Nürnberg, Hans Lammers, fost șef al Cancelariei Führerului, interogat de Dr. Thoma, a afirmat că știe multe lucruri despre «soluția finală». În 1942, el a aflat că Führerul îi încredințase lui Heydrich – prin intermediul lui Göring – sarcina de a rezolva chestiunea evreiască. Pentru a ști mai mult despre aceasta, el s-a pus în contact cu Himmler și l-a întrebat «ce însemna în mod exact soluția finală a chestiunii evreiești». Himmler i-a răspuns că primise de la Führer sarcina de a realiza soluția finală a chestiunii evreiești și că «această sarcină consta în esență în faptul că evreii trebuiau să fie evacuați din Germania». Această explicație a fost confirmată apoi de Führerul în persoană.

O fotografie din categoria celor cenzurate sistematic de către adepții existenței „holocaustului“ din lagărele de concentrare germane: părăsirea lagărului de la Dachau. E greu de crezut că acești prizonieri au fost supuși acolo unui regim „de exterminare“.

2.7 1941, începutul propagandei occidentale despre holocaust

În 1941, circulau zvonuri potrivit cărora evreii erau omorâți. Lammers a încercat să ajungă la sursa acestor zvonuri; dar fără rezultat, căci ele erau mereu bazate pe alte zvonuri și iată de ce el a ajuns la concluzia că era vorba de propaganda radiofonică inamicală.

Totuși, pentru a clarifica această treabă, Lammers i s-a adresat din nou lui Himmler, care a negat că evreii ar fi fost uciși în mod legal: ei erau doar evacuați spre Est și aceasta era sarcina pe care i-o trasase Hitler. În cursul acestor evacuări, persoanele de vârstă sau bolnave putuseră să moară, bineînțeles, se poate să se fi petrecut accidente, atacuri aeriene și revolte pe care Himmler fusese obligat să le reprime în sânge cu tirul, de exemplu, dar asta era tot.

Lammers s-a dus atunci din nou la Führer, care i-a dat același răspuns ca și Himmler:

„El mi-a spus: «Voi hotărî mai târziu unde vor merge evreii; pentru moment sunt internați acolo.»

Dr. Thoma l-a întrebat apoi pe Lammers:

«Himmler nu v-a spus niciodată că soluția finală a chestiunii evreilor consta în exterminarea lor?»

— Lammers: «Nu a fost vorba niciodată de așa ceva. El a vorbit numai despre evacuare (Evakuierung).»

— Dr. Thoma: «Când ați aflat că au fost exterminați cinci milioane de evrei?»

— Lammers: «Am aflat de această afacere acum câtva timp.»“ (79)

Așadar, șeful Cancelariei Reichului a aflat abia la Nürnberg despre pretinsa „exterminare“ a evreilor!

Raportul statistic «Die Endlösung der europäischen Judenfrage» (Soluția finală a chestiunii evreimii europene) al lui Richard Korherr rezumă în formă numerică rezultatele politicii național-socialiste în materie de emigrare evreiască: până pe 31 decembrie 1942, 557.357 de evrei emigraseră din Vechiul Reich, din teritoriul Sudeților, din Protectoratul Boemia-Moravia și din Austria. Un număr cel puțin egal de emigrase din teritoriile din Est și aflate sub Guvernoratului general căci cifra reprodusă de Korherr – 762.593 de evrei – adiționează emigrările și excedentul mortalității naturale. (80)

În concluzie, Adolf Hitler, din 1933 până în 1942, a autorizat emigrarea a cel puțin un milion de evrei care se aflau sub controlul său.

Cât despre ceilalți, pentru ce să-i extermine? Poliakov remarcă el însuși cu referire la acest subiect:

„Dintr-un punct de vedere vulgar, la cel bun? Este mult mai economic să fie afectați la muncile cele mai grele, fixându-i între rezervație, de exemplu.“ (81)

Este exact ceea ce a făcut Hitler.

Carlo MATTOGNO

Traducere de Eugenio MOROLDO

(Va urma)

Note

(75) NG – 5570.

(76) Adolf Hitler, *Monologe im Führerhauptquartier 1941 – 1944*. Die Aufzeichnungen Heinrich Heims, herausgegeben von Werner Jochmann, Albrecht Knaus Verlag, Hamburg 1980, p. 241 (Monologuri în cartierul general al Führerului 1941 – 1944. Însemnările luate de H.H., editate de W.J.)

(77) PS – 3244. – H. Monneray, *La Persécution des Juifs dans les pays de l'Est présentée à Nuremberg*, op. cit., p. 91 – 92.

(78) Dată fiind marea importanță pe care istoriografia exterminaționistă o atribuie scrisorii lui Göring din 31 iulie 1841, să ne fie îngăduit să revenim asupra acestui punct pentru a respinge una din rarele tentative de explicație pe care o oferă ea asupra acestui subiect.

Georges Wellers, în polemica sa cu Robert Faurisson, interpretează scrisoarea în chestiune în sensul că «sarcina atribuită pe 24 ianuarie 1939, anume emigrarea și evacuarea evreilor, este de acum depășită, dacă nu închisă» și că «ea trebuie de acum înainte completată, dacă nu înlocuită cu o alta, soluția totală sau finală a chestiunii evreiești», în așa fel că în concluzie, «soluția totală sau finală nu este nici emigrarea, nici evacuarea, deci, nici planul Nisko nici planul Madagascar (a) și nu poate fi, prin consecință, decât «exterminarea».

Această interpretare este lipsită de fundament.

Mai întâi, «exterminarea» fiind ceva radical diferit de emigrare sau de evacuare, nu poate fi considerată în mod rezonabil ca fiind o «completare» (b) la sarcina ce consta în a rezolva chestiunea evreiască «pe calea emigrării și a evacuării».

În al doilea rând, emigrarea evreiască nu a fost oficial considerată «depășită» și «oprită» decât la conferința de la Wannsee, așa cum se vede clar după «procesul-verbal» aferent: «Cu autorizația prealabilă a Führerului, emigrarea a lăsat loc din acel moment unei alte posibilități de rezolvare: evacuarea evreilor spre Est» (Anstelle der Auswanderung ist nunmehr als weitere Lösungsmöglichkeit nach entsprechender vorheriger Genehmigung durch den Führer die Evakuierung der Juden nach Osten getreten).

În memorandumul său din 21 august 1942, Luther, referindu-se la conferința de la Wannsee, confirmă: «La această ședință, Gruppenführerul Heydrich a explicat că Führerului și că Fürherul autorizase de acum înainte (nunmehr) evacuarea spre Est ca soluție în locul emigrării (anstelle der Auswanderung)».

Este evident că, pe 31 iulie 1941, cu cel puțin două luni mai înainte că Reischmareschallul Göring îi încredințase această sarcină la ordinul Führerului să fi autorizat evacuarea spre Est «în locul» (anstelle) emigrării (c), în vigoare era emigrarea.

Acest punct a fost confirmat ulterior de memorandumul lui Luther din 21 august 1942, în care se spune că tocmai faptul de a fi recunoscut imposibilitatea de a rezolva prin emigrare (legală în alte state) problema de ansamblu a circa 3.250.000 de evrei din teritoriile ocupate de germani și de a fi recunoscut prin consecință necesitatea unei «soluții finale teritoriale» este cel care l-a determinat pe Göring să redacteze scrisoarea din 31 iulie 1941.

Nota informativă a lui Rademacher din 10 februarie 1942 explică încă și mai clar că Heydrich fusese însărcinat de Führer să execute soluția chestiunii evreiești în Europa conform (gemäß) «planului pentru soluția finală a chestiunii evreiești» (Plan zur Endlösung der Judenfrage), adică în conformitate cu planul Madagascar, care fusese abandonat după aceea și prin consecință nu mai trebuia avut în vedere pentru «soluția finală», căci între timp războiul contra Uniunii Sovietice oferise posibilitatea de a dispune «de alte teritorii pentru soluția finală» (andere Territorien für die Endlösung).

Scrisoarea din 31 iulie 1941 era deci pe deplin conformă cu planul Madagascar și iată de ce în concluzie, «completarea» lui Göring consta pur și simplu în înlocuirea soluției prin intermediul emigrării sau evacuării – adică a emigrării legale în alte state sau a deportării spre Est (Polonia: octombrie 1939 – martie 1940) sau spre Vest (Franța neocupată: octombrie 1940) – doar a evreilor din Reich, potrivit decretului din 24 ianuarie 1939, prin soluția finală teritorială, prin intermediul emigrării sau evacuării tuturor evreilor din teritoriile emigrării sau evacuării tuturor evreilor din teritoriile ocupate de germani spre Madagascar (Endlösung), soluție care, exact pentru acest motiv, era numită «soluție de ansamblu» (Gesamtlösung, d).

(a) Georges Wellers, *Les Chambres à gaz ont existé*, op. cit., p. 33 – 34.

(b) *Idem*, p. 31 (traducerea scrisorii lui Göring din 31 iulie 1941. Termenul german este «Ergänzung»)

(c) Conferința de la Wannsee fusese programată la origine pentru 9 decembrie 1941 (PS – 709; NG – 2536 – F). Decizia Führerului datează probabil din luna octombrie, căci pe 23 octombrie 1941 emigrarea evreiască din Germania a fost interzisă pe durata războiului iar în ziua următoare a fost ordonată evacuarea spre Est a 50.000 de evrei din Vechiul Reich, din Austria și din Boemia-Moravia (PS – 3921).

(d) Termenul «Gesamtlösung» nu era deci, la origine, un simplu sinonim al lui «Endlösung». Într-adevăr, el avea atunci un sens pur cantitativ semnificând că rezolvarea chestiunii evreiești, limitată anterior la teritoriul Reich-ului, era în prezent extinsă la teritoriile europene ocupate.

(79) IMG, vol. XI, p. 61-63.

(80) NO – 5193.

(81) Léon Poliakov, *Bréviaire de la haine*, op. cit., p. 3.

Primim la redacţie:

CUI FOLOSEŞTE?

În condiţiile libertăţilor dobândite ca urmare a evenimentelor din decembrie 1989, activitatea editorială a dobândit un avânt fără precedent, angajând în cadrul ei oameni de litere, istorici, filozofi, feţe bisericeşti de orientări socio-politice şi credinţe diferite.

Fără îndoială, această emulaţie este benefică pentru spiritualitatea românească, ţinută sub obrocul dictaturii comuniste timp de peste patru decenii, ea corespunzând imperativului integrării acesteia în circuitul mondial de valori.

Totodată, exprimarea unor puncte de vedere diferite într-o democraţie este un fenomen firesc, cititorul avertizat având posibilitatea să opteze pentru acea concepţie pe care o consideră conformă realităţii sau mai aproape de realitate.

Atunci când, însă, se elaborează o lucrare cu conţinut istoric, indiferent de întinderea ei, autorul este obligat să o redacteze cu grijă şi cu răspundere ştiinţifică, corelând date, fapte şi evenimente ce s-au succedat într-o anumită ordine şi au avut o determinare anume.

Rândurile de faţă au ca obiect exprimarea unui punct de vedere personal privind lucrarea Prea Sfinţiei Sale Ion Ploscaru, **Scurtă istorie a Bisericii Române**, apărută în Editura Signata, ediţia a II-a, Timişoara, 1992. De la început, mărturisesc că nutresc stimă pentru Prea Sfinţia Sa, pentru omul de cultură şi pentru martirajul acestuia în cauza bisericii greco-catolice. De asemenea, socotesc actul deschiderii bisericii unite, săvârşit prin mai multe decrete în 1948, ca un abuz al puterii comuniste de atunci. În schimb, nu pot împărtăşi ideea ce se degajă din sus-numita lucrare, potrivit căreia adevărul despre cele aproape două milenii de creştinism este prezentat trunchiat, uneori chiar tendenţios faţă de ortodoxie.

Este un fapt de necontestat că poporul român s-a plămădit în religia creştină şi prima limbă de cult a poporului nostru a fost cea latină. Mărturie, în această privinţă, stau numeroasele urme paleo-creştine scoase la iveală în ultimul timp, mai ales în ţinuturile româneşti ce au cunoscut stăpânirea romană. Din acest punct de vedere, consideraţiile autorului lucrării sunt pertinente.

Nu putem fi, însă, de acord cu ceea ce Prea Sfinţia Sa afirmă la pag. 16: *„Considerăm de prisos ca problema* credinţei strămoşeşti (subl. a.) *să mai fie discutată şi interpretată sub diferite forme"*. Credem noi că este o greşeală să se şteargă cu buretele peste un trecut plin de frământări şi de evenimente reprezentative pentru istoria poporului nostru.

Mai puţin cercetată (din cauza numărului mic de izvoare) şi cunoscută, perioada prefeudală a migraţiilor a avut un impact serios asupra credinţei şi limbii strămoşilor noştri, care s-a făcut resimţit secole de-a rândul.

Slavizarea unei bune părţi a Peninsulei Balcanice (sec. VI-VII) a avut ca efect izolarea romanităţii apusene de cea răsăriteană şi a acesteia din urmă de cea nord-dunăreană. În această stare de fapt, românii au fost nevoiţi să se retragă în ţinuturile păduroase şi muntoase, mai ferite de autoritatea slavilor şi a statului bulgar, unde şi-au păstrat limba, religia, portul, obiceiurile şi tradiţiile.

Influzia cuvintelor slave în limba românească s-a făcut treptat, mai ales începând cu secolul al IX-lea, dar ea a dobândit, în timp, un aspect fonologic propriu limbii autohtonilor. Convieţuirea româno-slavă ar fi un prim aspect al îndepărtării creştinităţii nord-dunărene de cea apuseană, care folosea ca limbă de cult latina.

Un al doilea aspect, legat organic de primul, se referă la faptul că, prin pătrunderea slavilor la sud de Dunăre, romanitatea răsăriteană va fi puternic slăbită. Imperiul Roman de Răsărit, de limbă oficială latină, mult micşorat, se va transforma în Imperiu Bizantin, unde elementul grecesc predomină şi, o dată cu aceasta, limba latină este înlocuită treptat, ca limbă oficială şi de cult, cu limba greacă.

Cum creştinii nord-dunăreni erau legaţi, prin tradiţie, de Bizanţ şi de biserica acestuia, nu trebuie să surprindă pe nimeni că primii voievozi ai românilor au căutat bunăvoinţa şi protecţia Patriarhiei din Constantinopol.

Acest fapt este cu atât mai mult explicabil cu cât, la puţin timp după aşezarea ungurilor în Câmpia Panoniei, sub influenţa românilor şi a slavilor, care trăiau aici şi în Transilvania, noii veniţi, în curs de încreştinare, au preluat de la aceştia termenii creştini-ortodocşi (oltăr „altar"; szent „sfânt"; Karácsony „Crăciun"; pogány „păgân" - de la români; kereszt „cruce"; kereszteny „creştin" – de la slavi). De asemenea, nu pare lipsită de interes nici afirmaţia a doi cronicari bizantini, Gheorghe Kedrenos şi Ioan Zonaras, potrivit căreia principele maghiar Bulcsu – numit de ei Bolosudes sau Bulosudes – a primit botezul la Constantinopol, având ca naş pe însuşi împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul (948-949).

În acest complex de împrejurări istorice, Papa trimite spre Ungaria misionari apuseni, deoarece aici era zona de confluenţă a creştinismului răsăritean cu cel apusean. Cu sprijinul acestor misionari, regele Ştefan cel Sfânt a reuşit să pună temelia unui stat maghiar catolic. Evenimentul se petrecea în anul 1001, cu 53 de ani înaintea rupturii definitive dintre biserica de rit greco-ortodox, care îşi avea centrul la Constantinopol, şi cea de rit latin, cu reşedinţa la Roma.

Noua situaţie, în care regii maghiari primeau girul papalităţii de a-şi extinde hotarele în numele „misiunii apostolice", a creat o adevărată panică printre români, deoarece expansiunea maghiară spre Transilvania şi ţinuturile extracarpatice însemna suprimarea procesului de construcţie statală românească. În consecinţă, românii au văzut în „misiunea apostolică" a regilor maghiari pericolul de a-şi pierde existenţa ca popor. Din această cauză, biserica românilor a căutat pe toate căile protecţia Bizanţului care încă mai simboliza o brumă de latinitate. Cum însă relaţiile de ordin laic şi bisericesc n-au putut să se facă nemijlocit, creaţiile teologice, istorice şi literare bizantine au ajuns la noi prin filiera sud-slavă, a limbii medio-bulgare. Datorită acestui fapt, limba liturgică a românilor înglobaţi în regatul feudal maghiar şi a celor din ţinuturile extracarpatice a devenit slavona, iar, cu timpul, preoţii ortodocşi au început a „boscorodi" într-o limbă pe care poporul credincios nu o înţelegea sau o înţelegea foarte puţin. Cu toate că „boscorodirea" în biserică şi elaborarea primelor creaţii teologice, literare, istorice în limba slavonă au frânat procesul de cristalizare a limbii literare româneşti, implicit a culturii în limba naţională, acest fenomen istoric, derulat pe parcursul a câtorva veacuri trebuie înţeles ca o reacţie a strămoşilor noştri la politica de asimilare forţată promovată de statul feudal maghiar. Corpusurile de documente medievale maghiare pun în lumină foarte multe cazuri de cnezi români care şi-au pierdut poziţia socială privilegiată pentru că au refuzat să se convertească la catolicism, preferând să-şi păstreze legea şi limba.

Dacă pe plan bisericesc s-a adoptat, din motivele sus-amintite, limba slavonă, în vorbirea cotidiană, uzuală, limba vorbită a fost româna, deci latina transformată prin trecerea timpului. Acest fapt îl aminteşte chiar umanistul italian Antonius Bonfinius, notarul regelui Matei Corvinul, care îşi exprima mirarea că românii şi-au păstrat limba latină în mijlocul atâtor invazii barbare, explicaţia găsind-o în faptul că românii, pare că s-au luptat mai mult pentru păstrarea limbii decât pentru viaţă. („Ita reluctantur Valachi, ut non tantum pro vitae, quantum pro linguae incolumitate certasse videantur"). Iar învăţatul polihistor Iosi Benkö, amintind de vechiul obicei românesc de a se judeca neînţelegerile sub arborele bătrân din faţa bisericii, duminica după slujba religioasă, şi despre altele, precizează că se putea smulge mai uşor ghioaga din mâna lui Hercules decât să fie abătuţi românii de la ele (Facilius foret clavam Herculi extorquere, quam Valachos citounoque momento ab inveteratis abstrahere consuetudinibus).

Pe baza consideraţiilor făcute anterior, se poate conchide că limba română şi religia ortodoxă („strămoşească", folosesc expresia Prea Sfinţiei Sale) *au fost piloni menţinerii în istorie a poporului nostru*, aşezat, cum afirma Nicolae Iorga, „pe bulevardul invaziei universale". Presupunând absurdul, că statul feudal bulgar ar fi avut o istorie îndelungată şi o politică expansionistă, iar Apusul ar fi însemnat pentru români o oază de linişte, cu siguranţă strămoşii noştri ar fi îmbrăţişat catolicismul şi limba de cult latină, spre a-şi păstra fiinţa naţională. Abia după ce conştiinţa de neam a pătruns mai bine în marea masă de români, o parte din ortodocşi se vor uni cu Biserica Romei, crezând, astfel, că vor putea contracara mai bine politica de maghiarizare şi că vor obţine, prin gestul lor, ridicarea poporului român din Transilvania la statutul de egal îndreptăţit cu maghiarii, saşii şi secui. Speranţe deşarte!

Lucrarea pe care o discutăm prezintă părtinitor, socotim noi, disputele teologice dintre Răsăritul Ortodox şi Apusul Catolic. Fireşte, în favoarea Bisericii Catolice! Fără a intra în amănunte şi a considera feţele bisericeşti ale trecutului medieval ortodox fără prihană, vom mai comenta un pasaj din cartea Prea Sfinţiei Sale: „Dar aici (la Conciliul de la Florenţa, din 1439) s-a opus Unirii episcopul Efesului, Marcu, zicând că decât *să fie supus* Bisericii din Apus, îi preferă pe turci. Era normal, căci el de turci a fost trimis, căci oraşul Efes era de mult ocupat de turci. Un alt principe bizantin, Nottaras, declara: mai bine să văd turban turcesc decât tiara papală" (p. 26). Informaţia este corectă. Dar, ne punem întrebarea: oare de ce episcopul Marcu al Efesului îi preferă pe turci unei stări de supuşenie faţă de Biserica din Apus, iar principele bizantin, Nottaras, considera că este mai bine să vadă turban turcesc decât tiara papală? Răspunsul îl găsim apelând la istorie. În cadrul Consiliului de la Florenţa, din 1439, papa a condiţionat sprijinul Apusului pentru Imperiul Bizantin de supunerea Bisericii Ortodoxe celei de Apus. Deci, nu era vorba de un dialog ecumenic, ci de un dictat. Or, între două biserici surori, nu era creştinesc ca una să comande, iar cealaltă să execute. Pe de altă parte, afirmaţia principelui bizantin Nottaras se întemeia pe aceea că, în mintea multor bizantini, mai stăruiau evenimentele anului 1204, când cavaleri apuseni ai Cruciadei a IV-a, organizată şi iniţiată de biserica catolică pentru a lupta împotriva musulmanilor, au renunţat la planul lor iniţial şi au cucerit Constantinopolul, populat în acea vreme de fraţii lor întru Hristos, creştinii ortodocşi. Oraşul a fost devastat de cei ce au acţionat sub semnul crucii, monumentele de artă distruse, o parte din populaţie omorâtă. Acest act barbar l-a indignat chiar pe papa Inocenţiu al III-lea, care scria, referitor la „bravura" cavalerilor cruciaţi: „Aceşti apărători ai lui Hristos, care trebuiau să-şi îndrepte spada numai contra necredincioşilor, s-au scăldat în sîngele creştinilor... Şi nu le-a fost de-ajuns să jefuiască tezaurul Imperiului şi pe locuitori. Ei au răpit chiar bogăţiile bisericii. Au fost văzuţi smulgând podoabele de argint de pe altare, zdrobindu-le în bucăţi şi certându-se pe ele..." Oferind răspuns la interogaţia noastră în legătură cu pasajul din cartea Prea Sfinţiei Sale, l-aş ruga să cugete: oare nu a prezentat un adevăr doar pe jumătate, trunchiat?

Referindu-mă la partea a doua a cărţii, aş mai pune întrebarea: oare mişcarea de emancipare naţională a românilor a fost apanajul exclusiv al Bisericii Greco-Catolice? Biserica Ortodoxă, care întruchipa voinţa majorităţii românilor n-a avut nici un rol? Multe alte întrebări se mai pot pune! Oricum, un lucru ni se pare cert: cartea Prea Sfinţiei Sale este mai mult o lucrare de propagandă decât o carte de istorie.

La ora actuală se discută tot mai mult despre ecumenism, un lucru cât se poate de binevenit pentru lumea de astăzi, dominată de atâtea rele. Ecumenismul înseamnă dialog, conlucrare, spre a se ajunge la scopul dorit: unitatea Bisericii lui Iisus Hristos. Ecumenism mai înseamnă şi respect pentru cel cu care dialoghezi. Din acest punct de vedere, cartea Prea Sfinţiei Sale Ion Ploscaru nu constituie un exemplu. Atunci, pe bună dreptate mă pot întreba: cărui scop îi foloseşte ea?

Protosinghel Olivian BINDIU
MĂNĂSTIREA „IZVORUL MIRON" (Timiş)

DIMÂNDAREA PĂRINTEASCĂ
di Costa Belimace

Părinteasca dimândare
Nă sprigiură cu foc mare,
Fraţ di mumă şi di-un tată,
Noi, Armâñi di eta toată.

Di sum plocili di murminţ
Strigă-a noştri buñi părinţ:
„Blăstem mari s-aibă-n casă,
Cari di limba lui si-alasă.

Cari ş-lasă limba lui
S-lu-ardă pira focului,
Si s-dirină vîu pri loc,
Si-l-i si frigă limba-n foc.

El în vatra-l-i părintească
Fumeal-ea s-nu-şi hărisească;
Di fumel-i curuñi s-nu başe,
Nat în leagăn si nu-nfaşe.

Cari fudzi di-a lui mumă
Şi di părinteasca-li numă,
Fugă-l-i doara Domnului
Şi dulţeamea somnului!"

DIATĂ VECHE
de Costa Belimace

Din adâncuri ne răsună
Diata veche şi străbună –
Poruncă, să dăinuiască
Limba noastră românească.

De sub lespezi de morminte,
Strigă bunii: „Luaţi aminte, –
Crunt blestem să aibă-n casă
Cel ce graiul lui şi-l lasă.

Cine-şi uită limba lui –
Arză-l para focului,
Viu, topească-se pe loc,
Limba să i-o frigă-n foc.

Nicăieri, în nici un loc,
Să n-aibă de-ai săi noroc;
Să n-aibă lege şi crez,
Nici cununi şi nici botez.

Cine-şi uită numele –
Să-l blesteme mumele
Piarză-şi harul Domnului
Şi dulceaţa somnului!"

Transpunere de
Hristu CÂNDROVEANU

Poşta redacţiei

Silviu Vasile, *Cluj* – Dragă prietene, îţi mulţumim pentru cele scrise. Vei primi personal un răspuns detaliat la problemele pe care le-ai ridicat. Mult succes la examene şi „Dumnezeu să ne ajute!"

Musteaţă Marius-Radu, *Iaşi* – Îţi mulţumim pentru material. Te mai aşteptăm.

Vlorica Lawson, *SUA* – Am citit frumoasele dumneavoastră urări. Vă mulţumim pentru atenţia acordată revistei noastre.

J. – Am primit materialul. Reacţia este, în bună măsură, perfect îndreptăţită. Cât despre „falsul tribun Vadim", avem şi noi aceeaşi convingere.

Dan Valer, *Satu-Mare* – Vom trimite numerele solicitate, în măsura posibilităţilor. Cu aceeaşi ocazie vă vom oferi şi celelalte informaţii.

Mihai Gheorghilaş, *Bucureşti* – Adresa solicitată este: 7800 Freiburg-Germania; Münchhofstr. 12.

Mulţumim

tuturor prietenilor noştri care au trimis donaţii pentru susţinerea revistei „Mişcarea". Sprijinul Dumneavoastră este esenţial pentru apariţia revistei.

Fiecare donator va primi în scris confirmare de primire din partea Direcţiei Administrativ-Economice a MPR.

Să sprijinim „Mişcarea"!

Revista "Mişcarea" poate fi sprijinită prin:
- contractarea cât mai multor abonamente;
- donaţii de sume băneşti;
- donaţii de materiale necesare activităţilor redacţionale;
- răspândirea şi difuzarea publicaţiei.

Donaţiile în obiecte

constând în materiale de birou, aparatură tehnică şi electronică (computere, fax, xerox, reportofoane, aparatură audio şi video, accesorii etc.) precum şi orice alte materiale care pot fi utilizate în activitatea redacţională se trimit prin colet poştal (sau prin intermediar) pe adresa:

Mişcarea Pentru România
Direcţia Administrativ Economică
Str. Scărlătescu nr. 14, sector 1
Bucureşti, cod 78158

A B O N A M E N T E

Persoane domiciliate în România
Un an (24 apariţii ale revistei): **10.000 lei**
6 luni (12 apariţii): **6.000 lei**

Veteranii de război, foştii deţinuţi anticomunişti, pensionarii, studenţii şi elevii beneficiază, la cerere, de o reducere de 50%. În aceste situaţii este necesară prezentarea unui document justificativ (adeverinţă, talon pensie etc.)

Persoane juridice române
(Instituţii, organizaţii)
Un an: 25.000 lei
Instituţiile creştine ortodoxe şi bibliotecile publice: 10.000 lei pe an.

Abonamente pentru străinătate
Un an: 50 $ sau 80 DM

Abonamentele contractate rămân valabile indiferent de fluctuaţia preţurilor. În caz de întârziere a apariţiilor, abonamentele se prelungesc automat.

Expediaţi banii pentru abonament prin **mandat poştal** (sau prin virament) într-unul din **conturile noastre bancare** specificate în caseta alăturată. Vă rugăm să completaţi cât mai clar **adresa** la care doriţi să primiţi revista.

Publicaţia „Mişcarea" este editată de **Mişcarea Pentru România**, formaţiune politică înregistrată la Tribunalul Municipiului Bucureşti, prin Decizia civilă nr. 33/23.12.1991, dosar nr. 31/P/1991.

Direcţia publicaţiei „Mişcarea" este asigurată de Departamentul Relaţii Publice al MPR.

Redactor Şef: Dan DUNGACIU

Tehnoredactare computerizată:
SOCIETATEA CULTURALĂ „LAMURA"
Tehnoredactor: Nicoleta NEAGU

Adresa redacţiei:
Str. Scărlătescu nr.14, Sector 1, Bucureşti Cod 78.158
Tel.: 659.45.72.
Fax: 312.41.15.

Relaţii cu publicul:
miercuri şi vineri
orele 16.00–20.00

Sumele băneşti destinate revistei „Mişcarea" se trimit prin **mandat poştal** (sau virament) într-unul din conturile noastre bancare deschise la

Banca Română pentru Dezvoltare – Bucureşti „Unirea" (BRD–Unirea)
pe numele:
„Mişcarea Pentru România"
Cont nr. 40.729.96.133.178. (pentru Lei)
Cont nr. 15.207.96.133.178 (pt. $ şi DM)
Nu uitaţi să precizaţi destinaţia sumelor expediate („Abonament", „Donaţie" etc.).

Responsabilitatea pentru conţinutul textelor publicate aparţine exclusiv semnatarilor. Punctele de vedere susţinute în paginile revistei „Mişcarea" nu pot fi atribuite organizaţiei Mişcarea Pentru România. MPR îşi asumă responsabilitatea numai pentru documentele sau comunicatele publicate de către reprezentaţii săi autorizaţi sub semnătură oficială (cu precizarea funcţiei deţinute în cadrul MPR).

Preluarea sau reproducerea unor articole (integral sau fragmente) apărute în paginile revistei „Mişcarea" nu este permisă decât cu acordul scris al Redacţiei.

Anul IV Nr. 4 (44)
16-28 Februarie 1995

«Întâlnirea noastră cu Profesorul Traian Brăileanu a fost hotărâtoare...»

– convorbire cu domnul Leon Ţopa, membru de onoare al Asociaţiei Sociologilor din România –

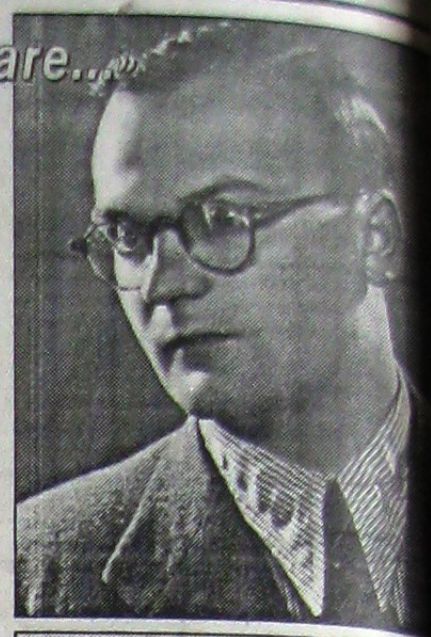

LEON ŢOPA, la 28 de ani
Cernăuţi - 1940

Reporter: *Dle Leon Ţopa, să spunem de la început că miza acestui interviu este una recuperatorie. La capătul său vom aşeza acest material în seria celor consacrate reintegrării în circuitul cultural şi ştiinţific românesc a unuia dintre cărturarii români de marcă: Profesorul Traian Brăileanu. În plus, o discuţie cu dv este cea mai nimerită piedoarie pentru întregirea hărţii spirituale româneşti, de 50 de ani văduvită de unul dintre reperele ei esenţiale: oraşul Cernăuţi, unul dintre marile centre culturale interbelice.*

Vă propun, aşadar, d-le Ţopa, să începem cu o scurtă evocare a Cernăuţi-ului acelor ani, mai precis al contextului cultural şi politic dintre cele două războaie mondiale, context pe care îl cunoaşteţi atât de bine, în calitate de martor dar şi de „actor" principal.

Leon Ţopa: Eu constat că acum, în ultimii cinci ani, au început să apară cărţi şi articole despre Bucovina, despre istoria ei sau despre unirea cu România. Dar se vorbeşte şi se scrie prea puţin despre istoria intelectuală a Bucovinei, iar aici, locul oraşului Cernăuţi este de prim rang. În anii imediat următori unirii românilor eu susţin că exista în Cernăuţi realmente o convieţuire decentă între românii, evreii, ucrainenii, polonezii sau nemţii care trăiau aici. Cernăuţiul era un oraş multilingv, nu cosmopolit, aş zice, mai degrabă, „o mică Elveţie". Aşa aş vrea să-l văd eu şi aşa ţi-aş răspunde. Dar, cu toate acestea, exista în oraş şi un puternic spirit de „competiţie", o concurenţă în domeniile economic sau cultural, mai târziu, politic. Prin urmare, conştiinţa românilor că se află în competiţie pe plan economic, politic şi cultural, exista. Aceasta avea să se accentueze o dată cu evoluţia evenimentelor pe plan european, când politicul va trece, şi aici, pe primul loc... Trebuie spus că, dacă iniţial opiniile erau mai diversificate, începând cu anii '30 dreapta a început să aibă un mare succes. Evoluţia lui Traian Brăileanu este ilustrativă, din acest punct de vedere, mai cu seamă datorită influenţei foarte mari pe care o avea printre tineri: a ajuns chiar să fie ales şi în Parlament pe listele unei formaţiuni politice de dreapta...

Rep.: *Iar în 1930 era unul dintre primii membri în Senatul Mişcării Legionare... Care a fost, dle Ţopa, ruta politică a Profesorului Traian Brăileanu? Să precizăm că dv sunteţi persoana cea mai îndreptăţită să vorbească despre marele Profesor, căci i-aţi fost şi asistent şi, mai târziu, rudă, fiica sa devenindu-vă soţie.*

L.Ţ.: Traian Brăileanu a fost mai întâi adeptul politic al lui Averescu, apoi al lui Iorga, iar mai târziu al Mişcării Legionare. Repet că evoluţia lui Traian Brăileanu este foarte elocventă, pentru că aşa a arătat şi situaţia politică a Bucovinei: a mers spre o radicalizare, culminând, cum spuneam, la sfârşitul deceniului patru. Datorită popularităţii sale, ţin minte că Traian Brăileanu a adus partidului lui Iorga mulţi adepţi. Când Iorga venea la Cernăuţi era găzduit de familia lui Traian Brăileanu. Asta era înainte de '30. Trebuie precizat un singur lucru: Traian Brăileanu, ca „om al cetăţii", a fost întotdeauna sincer în convingerile sale politice, iar intransigenţa lui venea tocmai din absoluta sa bună credinţă. A fost un om integru, incoruptibil, un mare patriot, iar când vedea că partidul politic pentru care optase devia de la crezul şi ţelurile iniţiale, îl părăsea fără discuţii. Aşa se explică evoluţia sa politică.

Rep: *Pivotul principal al vieţii culturale bucovinene era, neîndoielnic, Universitatea de la Cernăuţi... Un veritabil centru de iradiere spirituală.*

L.Ţ.: Da, fără nici o îndoială. Dar aş îndrăzni să spun că ea era importantă nu numai pentru Bucovina. Căci era o universitate renumită, mai ales prin secţiile ei de teologie, de matematică, prin catedra de literatură română (aici se remarca Lecca Morar), prin cea de istorie (cu Nistor Romulus Cândea, bun profesor de istorie universală) şi, mai cu seamă, prin sociologie. Eu pun în primul rând sociologia, căci eu am audiat cursurile a numeroase discipline, dar am ales până la urmă sociologia, singura care mă satisfăcea atunci.

Rep.: *Decisivă a fost, probabil, şi întâlnirea cu marele Profesor...*

L.Ţ.: Fără nici o discuţie. Ca şi în alte situaţii de atunci din Bucovina, întâlnirea cu profesorul Traian Brăileanu a fost şi pentru mine hotărâtoare. După stagiul de la Viena – pe timpul războiului fusese numit interpret la legaţia română de la Viena – Traian Brăileanu a revenit la Cernăuţi. În 1920 a fost numit docent, iar în 1924 a fost titularizat profesor. A urmat o perioadă în care a realizat o remarcabilă carieră de profesor şi de om de ştiinţă, de educator al tinerei generaţii, în general. Cursul său era de „Sociologie, etică şi politică", dar a suplinit şi cursul de „Istoria filosofiei". În anii 1931–1933 a fost decan al Facultăţii de Litere şi Filosofie al Universităţii din Cernăuţi. Atunci, cursurile de sociologie erau frecventate de foarte mulţi studenţi de la alte facultăţi. Veneau de la Teologie, de la Drept, de la Ştiinţele exacte... Mulţi au fost cuceriţi de personalitatea Profesorului. Ţin minte că era nelipsit de la cursurile Profesorului un numeros grup de evrei, sionişti, faţă de care acesta se purta cu o deosebită atenţie...

Rep: *Cum a fost „întâmpinat" de confraţi sociologul Traian Brăileanu?*

L.Ţ.: Dimitrie Gusti îi va propune să vină la Bucureşti, să lucreze cu şcoala lui, promiţându-i, în plus, şi că va propune intrarea lui în Academie. Aceeaşi propunere i-o făcuse şi Iorga, mai demult, prin anii '20. Traian Brăileanu a refuzat, voia să rămână independent, iar apoi, prin anii '40, în faza a doua a revistei „Însemnări sociologice", când aceasta apărea la Bucureşti, disputele s-au politizat, punctele de vedere depăşeau cadrul strict ştiinţific...

Rep.: *Câteva cuvinte, d-le Ţopa, despre publicaţiile ce dominau viaţa culturală a Cernăuţiului...*

L.Ţ.: Era în primul rând revista „Însemnări sociologice", întemeiată de profesorul Brăileanu. A fost apoi „Revista de pedagogie", condusă de reputatul profesor Constantin Narly – în care Traian Brăileanu a publicat mult – şi, în aceeaşi perioadă cu „Însemnările..." a apărut revista „Iconar". O revistă de dreapta care a ajuns să se impună, cu timpul publicând aici nume de referinţă ale culturii române. „Iconar" era condusă de Mircea Străinu, care era sufletul revistei, apoi Liviu Rusu şi... subsemnatul, care am scris şi articolul de fond la primul număr. Ar trebui amintit şi Rudolf Ribicika, talentatul pictor ce ilustra revista. Cam acestea erau publicaţiile cu ecou în viaţa culturală.

Rep.: *Să ne concentrăm acum pe anul 1935, anul apariţiei „Însemnărilor sociologice". În primul număr, din 5 aprilie, articolul de fond este semnat de Traian Brăileanu şi se intitulează:* „Ce vom însemna". *Frapează tonul răspicat în care Profesorul indica mijloacele şi obiectivele revistei ce-o conducea: o revistă de teorie sociologică pusă în slujba unui scop bine stabilit – întărirea statului naţional şi, în acelaşi timp, o acerbă luptă pentru evitarea a ceea ce Traian Brăileanu numea „ospăţul lui Polifem", în fond, denumire eufemistică cu care Profesorul desemna instaurarea comunismului în România. Iată deci că avem de-a face cu o revistă de sociologie pusă să servească de la început un obiectiv politic, bine precizat încă din primul ei număr („Războiul cu Polifem"). Vă invit, d-le Ţopa, ca personaj principal în aceste evenimente, să comentaţi cadrul apariţiei publicaţiei.*

L.Ţ.: Da, putem spune aşa. Publicaţia „Însemnări sociologice" venea (şi) ca o reacţie, ea definindu-şi în mod explicit orientarea: era fără îndoială o publicaţie de dreapta, răspicat anticomunistă... Cum a luat fiinţă revista? În jurul lui Traian Brăileanu s-au format o seamă de studenţi care se întâlneau şi dezbăteau în principal la seminarul Profesorului. Ideile erau cele din cărţile lui Traian Brăileanu apărute până atunci: „Introducere în sociologie" (1923), „Sociologie generală" (1926) şi „Politica" (1928), cărţi bine primite, recenzate şi în străinătate şi care asiguraseră deja profesorului un loc bine precizat în sociologia românească. Ţin minte o scenă de prin anii '30, când un student al lui Traian Brăileanu, un student evreu, Abramovici îl chema, ajuns prin transfer la Universitatea de la Iaşi, nimereşte să dea examenul de sociologie cu profesorul Petre Andrei. Subiectul era Max Weber, autor pe care îl studiase temeinic la Cernăuţi. La capătul examenului, Petre Andrei i-a pus nota maximă, exclamând: „...Se vede că ai făcut la Traian Brăileanu". Ehe, dar era înainte de politizarea ce avea să urmeze...

Rep.: *Apropo de asta, Traian Brăileanu îi va face mai târziu nişte reproşuri profesorului ieşean.*

L.Ţ.: Da, însă nu erau reproşuri pe teme sociologice, căci la acest nivel exista un respect reciproc, motivul era extra-ştiinţific, politic, dacă vrei. Profesorul Brăileanu a reacţionat la faptul că Petre Andrei găsea de cuviinţă să ofere ca exemple studenţilor români de atunci – care de dreapta fiind în majoritate, nu erau agreaţi de Petre Andrei – pe „komsomolii ruşi"! Ei, asta nu putea accepta Traian Brăileanu care era antisovietic convins.

Rep.: *Da, e limpede... Să revenim la revistă.*

L.Ţ.: Aşa, în urma întâlnirilor noastre de la seminar s-a hotărât apariţia revistei. Eu i-am propus numele de „Însemnări Sociologice", căci nu doream nici unul o revistă de politică, ci o revistă de sociologie. Eu am publicat mult şi în „Iconar" şi în „Însemnări Sociologice", am trimis numeroase articole chiar şi din Italia, unde mă aflam în acea perioadă la studii. Bunăoară, cel despre Corrado Gini, a cărui operă o studiasem foarte bine. În 1943, când a venit la Bucureşti, acesta mi-a spus atunci că aici vin „fraţii (ruşii, adică)... dacă ai nevoie să vii în Italia, noi te vom ajuta..." N-am reacţionat, nu voiam să plec niciunde... Aşa că, după '44 am devenit muncitor, profesor de ţară etc... Mă rog, astea sunt cu totul alte probleme.

Rep.: *Cum a fost receptată publicaţia bucovineană?*

L.Ţ.: Pot să zic că foarte bine. Fără a fi principala revistă de sociologie din România – era „Sociologia Românească" de la Bucureşti – se bucura şi de prestigioase colaborări externe. Gaston Richard, bunăoară... În ţară, cărţile lui Traian Brăileanu şi revista erau citite şi cunoscute mai cu seamă de studenţi. Publicul lui Traian Brăileanu era un public tânăr. Relaţia cu sociologii din Bucureşti era de respect, deşi nu lipseau nici polemicile. La Cluj, avea o priză bună, cărţile lui Traian Brăileanu erau preţuite în acest centru studenţesc. Profesorul era de altfel în relaţii foarte bune cu Sextil Puşcariu, cu profesorul Cătuneanu etc.

Rep.: *Pentru importanţa ei în dezbaterile actuale, să amintim în discuţia noastră definiţia dată de Traian Brăileanu sociologiei: „Ştiinţa despre raporturile intercomunitare". Vă propun să spuneţi câteva cuvinte pe marginea acestui subiect, deoarece conceptul de comunitate pare să devină astăzi decisiv. Se poate detecta în istoria gândirii sociale o direcţie ce vizează în chip explicit problematica raportului comunitate-societate sau chestiunea comunităţilor, linie împinsă astăzi la extrem, ideologizată şi falsificată până la saturaţie de teoreticienii „societăţii deschise". Aceştia, pe umele magistrului Karl Popper, ratează definitiv o apropiere justă de problema comunităţilor, în viziunea lor, indezirabile şi nocive „societăţi închise". Cine studiază atent opera Profesorului Brăileanu va putea lesne constata cum teoria acestuia desfiinţează total concepţiile actuale ale „societăţii deschise", individualiste şi raţionaliste, care ni se oferă astăzi în postura de „salvatoare" în faţa „pericolului" instaurat de ispita „societăţii închise" (comunitare), acestea din urmă decretate nocive şi oprimante pentru individ. Deslusim în Traian Brăileanu un teoretician care ne spune că cele două entităţi nu pot fi separate, că ele nu sunt divergente, ba dimpotrivă, tocmai accentul pe om duce la translatarea accentului pe comunitate, aşa cum accentul pe comunitate ne duce, obligatoriu, la accentuarea rolului individului.*

L.Ţ.: Da, iar pentru a sesiza mai bine aceste lucruri, trebuie avut în vedere rolul principal pe care profesorul îl acordă *eticii*. Încă din 1923 când publica „Introducere în sociologie" – considerată de el „prima parte a unui tratat complet de sociologie" – Traian Brăileanu îşi propune o sinteză care să lege sociologia cu filosofia prin etică. Asta a fost o idee directoare în opera sa.

Termenul de comunitate, confruntat cu cel de societate, deşi este oarecum „paralel" şi contradictoriu cu cel de-al doilea, se afla în gândirea sociologică a lui Traian Brăileanu în prim plan. Comunitatea omenească are în această perspectivă un sens mai larg cuprinzător şi implicând o valoare etică dominantă. Traian Brăileanu urmăreşte un model de viaţă socială comunitară fundamentat de normele eticii.

Rep.: *Aici este momentul în care Traian Brăileanu se desparte de majoritatea teoreticienilor dihotomiei societate-comunitate. Răzbate aici concepţia* personalistă creştină, *prin care profesorul bucovinean decriptează raportul individ–comunitate. Concepţia creştină este, îndrăznesc să spun, marca decisivă pentru concepţia sociologică a lui Traian Brăileanu. Mai mult decât atât, dacă îmi permiteţi o apreciere, cred că viziunea personalist-creştină ce prezidează implicit întregul demers teoretic este marca decisivă a grupului de sociologi de la Cernăuţi, deci şi a „universităţii ţărăneşti" gândită aici...*

L.Ţ.: Este semnificativ în acest sens că Traian Brăileanu defineă omul nu doar ca *zoon politicon*, ci şi ca *zoon koinonem*, accentuând caracteristica omului ca fiinţă a comunităţii, „ca om devenit om prin convieţuire cu oamenii".

Rep.: *D-le Ţopa, după scurta incursiune în istoricul „Însemnărilor" vă invit să treceţi acum la cea de-a doua mare realizare a şcolii teoretice iniţiată de Profesorul Brăileanu. Mă refer aici la „universitatea ţărănească", în această realizare dv deţinând, indiscutabil, rolul principal.*

L.Ţ.: Deşi lucrarea mea, „Universitatea ţărănească", a apărut în anul înfiinţării revistei, acţiunea noastră a fost anterioară. Cartea mea cuprindea în special problema *universităţii populare* ca mijloc de educaţie a poporului. Accentul ce voiam să-l punem noi atunci era *scopul* educaţiei. Se dezbătea mult atunci „tehnica învăţământului" şi noi veneam în replică spunând că asta e o chestiune secundară, că educaţia nu poate fi considerată un bun în sine, ea trebuie raportată necontenit la scop. Împotriva educaţiei unilaterale noi propuneam atunci *cultura naţională*, pe care o vedeam ca un întreg de valori care cuprinde toate aspectele fundamentale ale culturii, deopotrivă economice, politice, spirituale etc., manifestându-se printr-o unitate armonioasă în care divergenţele se compensează. Nu mult decât atât, subliniam permanent că *valorile naţionale* trebuie să transceadă ierarhia claselor, ridicându-se la semnificaţia de „bunuri în sine". Generatoare de bunuri culturale adevărate, în sensul care-l pomeneam, de „bunuri în sine", este numai *naţiunea*, prin indivizii încadraţi în sistemul ei.

Rep.: *Dar chestiunea „educaţiei poporului" şi a „naţiunii" erau, bunăoară, repere fundamentale şi în proiectul lui Dimitrie Gusti la Bucureşti...*

L.Ţ.: E adevărat, însă exista o diferenţă. Vezi tu, Gusti punea mult accent pe „culturalizare", pe „răspândirea culturii în popor", pe „propaganda culturală" etc. Aceste denumiri erau pentru noi nesatisfăcătoare.

Rep.: *Aveau iz de sec. XVIII, vă aminteau pesemne de tradiţia iluministă a „luminării poporului"...*

L.Ţ.: ...ceea ce noi voiam să evităm! Consideram că „luminarea poporului" e un termen care se potrivea mai mult primului stadiu al „educaţiei poporului", stadiul în care se răspândeau cunoştinţe, se răspândea ştiinţa. „Răspândirea culturii în popor" sugera importarea ei, iar „propaganda culturală" la sate era o experienţă insuficientă, întrucât se cerea atunci, credeam noi, o acţiune cu mijloace durative, bine organizată, nemaivorbind că „propaganda" era un cuvânt aproape compromis... Formula „educaţia poporului" ne părea cea mai avantajoasă, deşi nici ea ideală, căci şi „educaţia poporului" denotă o anumită tutelare a poporului. Or, sensul ce voiam să-l dăm acestei acţiuni era de *autoformare*, de educaţie multilaterală, „liberă", firească. Termenul german „Volksbildung" are acest privilegiu, de a însemna educarea prin sine însuşi, dezvoltare culturală organică. „Bildung" vine de la rădăcina „bil", care înseamnă „a ciopli", „a şlefui", a da forma. „Bildung" nu poate fi identificat cu o educaţie unilaterală. El înseamnă dezvoltare conform structurii interne, din interior, fără tutelă. În limba franceză, dacă vrei, este termenul de „éducation populaire", mult mai sărac însă. De fapt, discuţia asupra denumirii nu este esenţială, ne interesa sensul acţiunii, iar acesta poate fi exprimat prin „desăvârşirea culturii poporului". Iar „universitatea ţărănească" se prezenta în opinia noastră ca mijlocul ultim de înfăptuire a educaţiei la sate.

Rep.: *D-le Ţopa, îmi revine în minte declaraţia profesorului Henri Stahl, care constata după '44: „Şcoala monografică de la Bucureşti n-a murit de moarte bună, ea a fost asasinată". Grozăvia acestei formulări stă tocmai în realitatea ei. Mă întreb cum am putea vorbi acum, privind retrospectiv, despre şcoala de la Cernăuţi, a cărui soartă a fost infinit mai dramatică.*

L.Ţ.: Orientarea la „dreapta" a acestui grup i-a fost fatală. După '44 el a fost îngropat aproape total. Cine mai putea vorbi, fără ton denigrator, despre grupul de la Cernăuţi, sau despre opera lui Traian Brăileanu? Despre Profesor s-a vorbit numai ca om politic, deşi politica lui a însemnat, pratic, trei luni de guvernare şi restul puşcărie... Iar astăzi lucrurile nu s-au schimbat semnificativ, cărţile Profesorului sunt încă ignorate, se politizează în continuare acest subiect. Să nădăjduim că generaţia voastră va izbuti mai mult...

Rep.: *Vă mulţumesc d-le Ţopa, şi cred că cel mai bun mod de a încheia această convorbire este, pe lângă apelul la o restituţio in integrum a culturii româneşti, de a propune încă o dată spre reflecţie marea învăţătură a generaţiei dumneavoastră. Prin ţelul urmărit – împlinirea naţională – prin ardoarea sau competenţa aşezate în slujba lui, lecţia culturii româneşti interbelice rămâne mereu actuală.*

A consemnat Dan DUNGACIU